

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Postoje rodičů k vlivům médií na děti

Hana Brychtová

**Bakalářská práce
2009**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana BRYCHTOVÁ**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociologie**

Název tématu: **Postoj rodičů k vlivu médií na chování dětí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zjištění postojů rodičů k problematice rozvíjejícího se vlivu médií na společnost a zejména pak na děti. Pozornost je věnována názorům rodičů na problematiku cenzury v médiích, mediální výchově dětí a v neposlední řadě jejich postoje k možným negativním vlivům médií na děti. Součástí práce je teoretická část, během níž bude na základě studia odborné literatury tato problematika vymezena. Následně proběhne sběr dat pomocí dotazníkového šetření mezi rodiči a sekundární analýzou dat z již dříve uskutečněných výzkumů. Důraz je kladen zejména na odlišnosti v názorech rodičů v závislosti na jejich vzdělání, věku, pohlaví, místu bydliště a počtu dětí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Cairncross,F. 1999. Konec vzdálenosti. Jak komunikační revoluce změní naše životy. Praha:Computer Press.

Lohisse,J. 2003. Komunikační systémy. Socioantropologický pohled. Praha:Karolinum.

McLuhan,M. 2000. Člověk,média a elektronická kultura. Brno:Jota.

McLuhan,M. 1991. Jak rozumět médiím. Praha:Odeon.

McQuail,D. 1999. Úvod do teorie masové komunikace. Praha:Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michal Trousil**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 23. 03. 2009

Hana Brychtová

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Michalu Trousilovi za cenné rady a připomínky, které mne při psaní této práce inspirovaly, a všem, kteří mne v průběhu celého studia podporovali a pomáhali mi.

Abstrakt

Vliv médií je předmětem zájmu sociálních vědců od dvacátých let minulého století, na otázku, jaké mají média účinky však stále neexistuje jednoznačná odpověď. Předkládaná práce se pokouší shrnout dosavadní vědění o této problematice, přičemž se zaměřuje zejména na vlivy médií na děti. Pozornost je nejprve věnována obecněji vlivům médií na společnost, poukazuje se na nedostatky při výběru a zpracování informací, možnost vyvolání paniky pomocí médií, pravdivost informací a mediální dezinformace. Následuje část týkající se vlivů médií na děti, zabývající se zejména možnými negativními vlivy médií na ně, problematikou zobrazování reality a fikce a s tím související možnost posunu emočního vnímání u dětí a problém nápodoby mediálního násilí. V této souvislosti je zmíněna role televize, internetu a počítačových her v životě dnešních dětí. Zdůrazňována je zejména důležitost funkce rodiny v eliminaci možných negativních vlivů médií na děti a její role v tzv. mediální výchově dětí. Celá práce je proložena výsledky provedeného dotazníkového šetření mezi rodiči, které doplňují práci o empirická data, ta jsou v poslední části práce uvedena spolu se všemi náležitostmi empirického šetření.

Klíčová slova: děti, média, postoj rodičů, vliv televize, internet, počítačové hry, rodina

Abstract

The influence of media has been the subject of the interest of social scientists since the 1920's but there is still not any definite answer to the question, what are the effects of media. The presented essay tries to compile the hitherto knowledge about this questions and focuses mainly on the influence of media over children. First, it focuses more general on the influence of media over society, points out on shortages at the choice and processing of information, the possibility of raising panic through media, the truth of information and medial disinformation. Another part regards the influence of media over children, deals mainly with the possible negative influences over them, the questions of the display of reality and fiction, which is connected with the possible deviation of emotion perception at children and the problem of the imitation of media violence. The role of television, the Internet and computer games is mentioned in this connection. The essay puts mainly an emphasis on the importance of family in the elimination of the possible negative influences of media over children and its role in so called media education of children. All the essay is inset by the results of a questionnaire survey among patente, which complement the essay by empirical data. The data is included in the last part of the essay together with all the terms of the empirical survey.

Key words: children, media, attitude of parents, influence of television, Internet, computer games, family

Obsah

ÚVOD.....	10
1. VLIV MÉDIÍ NA SPOLEČNOST	21
1.1. Kultivační efekt, nastolování témat, morální panika	22
1.2. Pravdivost informací v médiích	23
1.3. Bulvarizace médií	23
1.4. Masová kultura	25
1.5. Dezinformace	25
1.5.1. <i>Výběr pořadů z hlediska vhodnosti pro dětské diváky</i>	26
1.5.2. <i>Důležitost aktivity publika</i>	27
1.6. Cenzura	27
2. VLIV MÉDIÍ NA DĚTI	28
2.1. Posun emočního vnímání.....	29
2.2. Fikce versus realita	30
2.3. Nápodoba filmového násilí.....	31
2.4. Frustrace z médií.....	32
2.5. Možné negativní vlivy médií na děti	32
3. ZÁKONY UPRAVUJÍCÍ PROBLEMATIKU MÉDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE	34
4. INTERNET.....	35
5. POČÍTAČOVÉ HRY	36
6. TELEVIZE	37
6.1. Čas věnovaný sledování televize	37
6.2. Dětské televizní pořady	38
6.3. Televizní dítě	39
6.4. Mediální působení a sociálně patologické jevy	39
6.5. Televizní vysílání (kvalita versus kvantita)	40

7. RODINA	41
7.1. Rodina a televize.....	42
7.2. Výchovné schopnosti rodičů.....	42
7.3. Role hry v životě dítěte	43
8. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	44
9. JAK OMEZIT VLIV MÉDIÍ NA DĚTI? (RODINA, ŠKOLA, STÁT).....	45
10. EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	46
10.1. Cíl výzkumu.....	46
10.2. Metodologie	46
10.3. Základní hypotézy.....	47
10.4. Dotazníkové šetření	47
10.4.1. <i>Výsledky dotazníkového šetření</i>	48
10.4.1.1. Rozdíly dle věku.....	50
10.4.1.2. Rozdíly dle vzdělání.....	51
10.4.1.3. Rozdíly dle pohlaví	51
10.4.1.4. Rozdíly dle místa bydliště	51
10.5. Ověření platnosti hypotéz	52
11. ZÁVĚR	59
12. POUŽITÁ LITERATURA.....	62
13. PŘÍLOHY	
13.1. Dotazník	
13.2. Tabulky absolutních a relativních četností odpovědí získaných v dotazníkovém šetření	
14. SEZNAM TABULEK	
15. SEZNAM GRAFŮ	

Úvod

Média jsou společenské instituce, které se významně podílejí na zajišťování komunikace ve společnosti a rozvoji kultury. V dnešní době představuje komunikace prostřednictvím médií významný zdroj zkušeností, poznatků a prožitků. Média vstupují do soukromého života jedince a vnášejí do něj veřejný rozměr, zároveň však formují i veřejný život, tím že do něj vnáší prvky intimity. Naše společnost je díky médiím v jistém smyslu velice roztržštěná, zároveň však masová. Média mohou jedince integrovat, konzumaci stejných mediálních sdělení, a posilovat tak soudržnost jedinců ve skupině, působit však mohou i dezintegračně, vytvářením odlišnosti dle sledovanosti či nesledovanosti konkrétních pořadů [Matoušek 1998: 103]. Média mají již svou existencí zřejmý vliv na chování jedince a společnosti, mění životní styl, zejména pak působí na jedince, kteří v nich hledají návody k řešení svých problémů a děti, které jsou početnou skupinou jejich uživatelů. O vlivu a účincích médií se však velmi často hovoří v negativních souvislostech ve spojitosti se zobrazováním násilí a potenciálním vlivem na růst agresivity dětí a mladistvých. Přestože charakter mediálního produktu představuje pro příjemce jeden ze zdrojů inspirace pro jeho další chování, není možné hledat přímou souvislost mezi obsahem mediálního sdělení a jednáním lidí. Na druhou stranu se média velkou měrou podílejí na formování názorů, zejména u jedinců, kteří nemají k danému problému vyhraněný jasný postoj a samozřejmě dětí, které navíc mnohdy nejsou schopny rozlišovat mezi fikcí a realitou zobrazovanou v médiích. Vývoj masových médií doprovázejí zejména obavy z toho, že násilné obsahy mohou mít na děti negativní dopad, velice důležitý je pak kontext, v němž je násilí zobrazováno [Jirák, Köpplová 2003]. Institucí, která by měla působení negativních vlivů na děti kompenzovat je rodina, ta však v dnešní době mnohdy neplní svou výchovnou funkci dostatečně, což může mít nebezpečné následky na formování osobnosti dítěte.

Vliv médií je předmětem zájmu sociálních vědců od dvacátých let minulého století, na otázku, jaké mají média účinky však stále neexistuje jednoznačná odpověď. Vliv médií narůstá s přibývajícím množstvím možností přístupu k nim a sníženou kontrolovatelností či cenzurou dostupných informací. Předkládaná práce se pokusí shrnout dosavadní vědění o této problematice, podložena je výsledky dotazníkového šetření mezi rodiči, které se zaměřilo zejména na odlišnosti v jejich postojích dle věku, vzdělání, pohlaví a místa

bydliště. Práce se nejprve zaměřuje obecněji na vliv médií na společnost, poukazuje na nedostatky při výběru a zpracování informací, zmiňuje tzv. kultivační efekt, problematiku mediálního nastolování témat a možnost vyvolání paniky pomocí médií. Následuje část, týkající se pravdivosti informací v médiích, bulvarizace médií a s tím související pojem masová kultura. O možnostech dezinformace pojednává část upozorňující na nevhodnost některých pořadů pro dětské diváky, která dále vyzdvihuje důležitost aktivity publika při konzumování médií. V závěru této části práce je zmiňována cenzura. Pozornost je dále věnována vlivům médií na děti, zabývá se možnými negativními vlivy médií na ně, problematikou zobrazování reality a fikce a s tím související možnost posunu emočního vnímání u dětí. Zmíněny jsou zákony upravující mediální působení v České republice a role internetu a počítačových her v životě dnešních dětí. Televizi je věnován větší prostor, pozornost je zaměřena na podíl času, který děti věnují sledování televize, problém tzv. televizního dítěte a také souvislosti mediálního působení se sociálně patologickými jevy u dětí. Další část je věnována rodině, zmiňovány jsou výchovné schopnosti rodičů a role hry v životě dítěte. Zdůrazněna je zejména důležitost funkce rodiny v eliminaci možných negativních vlivů médií na děti a tzv. mediální výchově, které je věnována následující část. V předposlední části práce se snažím nalézt možné řešení problému rostoucího vlivu médií na děti. Celá práce je proložena výsledky provedeného dotazníkového šetření mezi rodiči, které doplňují práci o empirická data, ta jsou v poslední části práce přehledně uvedena spolu se všemi náležitostmi empirického šetření.

Využívání tištěných médií a rozhlasu se u dětí výrazně snižuje ve prospěch moderních technologií, práce proto klasická média opomíjí a zaměřuje se zejména na vliv televize, internetu a počítačových her.

1. Vliv médií na společnost

V dnešní době stále roste význam mezilidské komunikace jako formy sociálního styku spočívající ve sdělování informací. Informace však stále častěji zprostředkují média. Dnešní společnost je díky nim globálně propojená, což nese řadu rizik, z nichž to největší je spatřováno v manipulaci s člověkem, vedenou z několika málo center. „Média jsou nejčastěji považována za *mocného agresora*, a jejich konzument za *bezbrannou oběť*“. Tento argument selhává v kontextu s aktivními konzumenty médií, lidmi, kteří se nespokojí s jedním jediným výkladem určité události [Janíček 2005: online]. Média se ovšem zaměřují právě na pasivní většinu, do které bezpochyby patří i děti. Svým působením nás média pomáhají spojovat se světem, to však může mít i negativní dopady. Zejména v oblasti propagace násilí, pornografie a dalších jevů, které mohou mít negativní vliv na formování společnosti a zejména pak na chování a postoje dětí [Hofbauer 2004]. Tím, že média formují naše chování, postoje a hodnoty významně ovlivňují veřejné mínění. Jejich dopad můžeme pozorovat v mnoha oblastech, zejména je to komerce, ekonomika, politický proces, ale také společnost a kultura. Činnosti, kterými lidé dříve naplňovali svůj volný čas ztratily na důležitosti. Média, a zejména pak televize, jejich život přeměnila do podoby, kdy právě ona jsou tím jediným zdrojem zábavy a odpočinku [Cairncross 1999: 17-22]. Názor české veřejnosti a její vztah k vlivům médií (především na děti) se postupem času mění. Řada průzkumů z posledních let poukazuje na požadavek omezit míru násilí a pornografie v českých médiích, zejména ve vztahu k dětem a mladistvým, velká část obyvatelstva také v průzkumu společnosti STEM v roce 2001 uvedla, že pociťuje obavy z násilí a kritizuje prezentaci násilí v médiích [Informace z výzkumu Trendy 6/2001, on-line].

Výsledky dotazníkového šetření, které tuto práci doplňují o empirická data (dále jen dotazníkové šetření) potvrzují, že rodičům v médiích nejčastěji vadí zobrazované násilí, které na prvním místě uvedlo téměř 68% respondentů, více než zobrazování erotických scén však respondentům vadily vulgarismy. V médiích, které používají děti, jim pak nejméně vadí užití nespisovného jazyka (viz. str. 40).

1.1. Kultivační efekt, nastolování témat, morální panika

Mediím je mnohdy přisuzován takzvaný *kultivační efekt*, jedinec vnímá svět kolem sebe v souladu s tím, jak je prezentován v médiích. Hlavní výzkum v této oblasti byl inspirován studii George Gerbnera, který se zaměřil na televizní a filmové násilí. Gerbnerovým cílem bylo vytvoření teorie, která by mapovala dopad televizního násilí na skutečný život. Prokázalo se, že lidé, kteří tráví více času před televizní obrazovkou, mají sklon přisuzovat věcem důležitost podle četnosti, s kterou se vyskytují v televizi. To jen potvrzuje závěr Waltra Lippmanna, který již ve 20. letech 20. století tvrdil, že „médiá vytváří obrazy v našich hlavách“, čímž měl na mysli právě fakt, že lidé přisuzují důležitost danému tématu podle toho, kolik příběhů na něj vytvoří sdělovací prostředky [Janíček 2005: online].

Brian McNair v této souvislosti zmiňuje práci ve zpravodajství, tvrdí, že „teorie nastolování témat propůjčuje žurnalistice důležitou funkci **hlídacího psa** (*watchdog*) **ve službách veřejnosti** a odkazuje na práci sociologů Stana Cohena a Jocka Younga, kteří v sedmdesátých letech minulého století zavedli pojem „**morální panika** (*moral panic*), který popisuje sdělovacími prostředky vyvolaný stav veřejného znepokojení nad jistými jevy“. „**Upoutání pozornosti** na dosud zanedbávaný problém může být jedním z pozitivních účinků žurnalistiky, nebo, jako je tomu v případě morální paniky, může být – z hlediska rozumného spravování společnosti – posuzováno jako neúčinné“ [McNair 2004: 56-59]. Nejznámější panickou reakcí na obsah médií je patrně vysílání rozhlasové inscenace vědecko-fantastického thrilleru *Válka světů*. Inscenace začala přerušáním právě vysílaného pořadu a oznámením o útoku Mart'anů na USA a další země světa. Přestože před zahájením vysílání bylo několikrát upozorněno, že se jedná o hru, asi milion posluchačů skutečně propadlo panice [Jiráková, Köpplová 2003: 159].

1.2. Pravdivost informací v médiích

V dnešní době je závažným problémem fakt, že pravdivá a přesná informace již nemá v médiích tu nejvyšší cenu. Častým sledováním médií si tak vytváříme zkreslené představy o světě. V médiích vítězí informace, která je zábavná nebo obsahuje nějakou senzaci. Zpráva bez emočního náboje se stává nezajímavou. „Informace dnes musejí mít hlavně tři kvality: být snadné, rychlé a zábavné“ [Ramonet 2003: 220]. Ani moderní technologie nejsou zárukou kvalitnějších zpráv. Na novináře je vyvíjen tlak podat informace co nejrychleji, mít aktuální záběry z místa dění, mnohdy na úkor pravdivosti sdělovaného. Chybějící záběry jsou nahrazovány počítačovými animacemi a informace jsou přebírány od tiskových mluvčích. Výsledný obsah médií je však kontrolován stále menším počtem lidí, což jim propůjčuje obrovskou moc. O to horší dopady může mít fakt, že množství lidí na vedoucích postech v médiích dnes již nejsou novináři, ale ekonomové. Informace se stala zbožím, nepodléhá tedy etickým pravidlům, ale zákonům trhu [Ramonet 2003: 9-19].

Dotazníkové šetření potvrdilo posun v postojích veřejnosti k mediálním sdělením, nepravdivé informace v médiích vadily respondentům dokonce častěji než médií zobrazovaná erotika (viz. str. 40).

1.3. Bulvarizace médií

Média se neustále vyvíjí a rozšiřují spektrum svého zájmu, důsledkem však je jejich sílící vliv a na nich rostoucí závislost. Do jisté míry jsou média zodpovědná za naše znalosti, ale i nové návyky. Současný trend kultu těla je názorným příkladem. Vyzábělé modelky, které jsou médií prezentovány jako to nejlepší co nám mohou nabídnout, už stály zdraví nejednu dívku, která se s nimi chtěla ztotožnit. Podobně vznikl „syndrom Barbie“ [Hofbauer 2004], když tato dětská hračka byla reklamou prezentována jako symbol ženské krásy. V České republice je navíc většina reklam zaměřena na nižší střední třídu. Následkem je pak to, že všechna média se bulvarizují, nejde však o projev neprofesionality, média se pouze snaží odpovědět na poptávku. (Problematiku reklamy ale ponechme stranou, je to problém, který by zasloužil být zkoumán odděleně.)

Jeronym Janíček analyzoval zprávy odvysílané v hlavních zpravodajských pořadech českých televizních stanic a v průběhu jednoho týdne zaznamenal u TV NOVA téměř 60%, u TV PRIMA 40% a u ČT 17% zpráv takzvaně zábavného charakteru, což pouze dokládá, že bulvarizace médií je novou cestou k oslovení co největšího počtu diváků [Janíček 2005: online]. Trivializace obsahu hromadného sdělování není však jen českým problémem, mezinárodně užívané *infotainment* (novinářský postup, který vyzdvihuje zábavnost nad informační kvalitou), prezentující výběr novinek jako relevantní informace, „živí dnes drtivou většinu evropských novin, zaplňuje nesčetná rádia a vládne téměř všem televizním kanálům“. V tvrdé soutěži o pozornost čtenářů, posluchačů a diváků se banalizují i obsahy dosud důstojných mediálních titulů a prostor pro ty, kteří se zajímají i o něco víc než jen chvilkové zabavení, se zužuje, pokud už v některých společnostech nechybí ve veřejném mediálním diskurzu prakticky úplně [Možný 2002: 187]. Společnost GFK v roce 2004 provedla průzkum, který se zabýval tím, jaké pořady lidé v médiích nejvíce postrádají. Ukázalo se, že to jsou zejména pořady, od kterých očekávají poučení a rozšíření znalostí nebo kvízy a soutěže. Muži a nejmladší diváci požadují více sportovních pořadů. Ženy, teenageři, ale také lidé ve střední věkové skupině postrádají více dětských pořadů. Nejmladší diváci by přivítali více pořadů formátu reality show. Rozdíly, kromě věku, určovala také výše dosaženého vzdělání [*Jak by programovali diváci*, on-line]. Výsledky studie Petra Saka dokládají, že objem času stráveného u televize je taktéž závislý na vzdělání. Doba sledování televize s růstem vzdělanostní úrovně podstatně klesá [Sak 2000: 172].

Trefně se k této problematice vyjádřil Nowak, „televize vzdělává nejvíc ty, kdo už jsou vzděláni, a ti také nesledují jen ji. Naproti tomu minimálně vzdělává nevzdělané, kteří navíc sledují jenom ji. Tato **informační propast** (information gap) se stále prohlubuje [Nowak 1977, Citováno dle Blažek 1995: 145-146].

Dotazníkové šetření potvrdilo, že s růstem vzdělanostní úrovně klesá sledovanost televize, tito lidé mají v menší míře obavy z vlivů médií na děti, vliv médií je podle nich spíše pozitivní, proto také méně často omezují přístup svých dětí k médiím (viz. str. 42).

1.4. Masová kultura

Rozšíření technických prostředků umožnilo již v osmdesátých letech hovořit o značném rozšíření masové kultury. Tomu napomáhá mimo jiné i to, že díky své jednoduchosti není potřeba k její konzumaci žádné speciální vzdělání, a právě nejméně vzdělanou populaci je třeba zabavit. Masová kultura tvoří z diváka pouze pasivního příjemce, posiluje falešné vědomí a manipulovatelnost, nejvíce právě u lidí méně vzdělaných a u dětí. „Mnohé z toho, co zvláště komerční televizní záznam šíří, jsou sugestivní návody ke konzumnímu životnímu stylu a rozsáhlé manipulace veřejným míněním, které zplošťují mnohorozměrnost světa (...)“ [Havlík, Kořa 2002: 53]. Mediální produkty mají navíc tendenci k homogenizaci, a to na nadnárodní úrovni. K této „globalizaci“ mediálního trhu přispěl zejména vznik tiskových agentur [Jirák, Köpplová 2003: 55-56]. Působení médií a konzumace děl masové kultury primitivního obsahu však může mít za následek zábrany k vnímání náročných uměleckých děl, a to zejména u dětí. Rodina a škola by pak měly být ty instituce, které mohou tento vliv kompenzovat.

Mezi nejzásadovější kritiky masové kultury (a vlivu médií na společnost) patřila skupina intelektuálů označovaná jako frankfurtská škola. Jeden ze zakladatelů frankfurtské školy Theodor W. Adorno kritizoval především film a hudební produkci za jejich stále větší standardizaci [Jirák, Köpplová 2003: 57].

Výsledky dotazníkového šetření dokládají, že lidé s nižším vzděláním věnují sledování televize mnohem více času, nejsledovanějšími pořady jsou české seriály a zábavné pořady (viz. str. 39, 42).

1.5. Dezinformace

Ve většině případů převažují v médiích méně nápadné formy dezinformace, například, že se nevýznamná zpráva zařadí jako první a naopak významná zpráva se odbude jednou větou [Blažek 1995: 130]. Pravidla vytváření zpráv se řídí spíše touhou mít dobrý příběh, upřednostňovány jsou dramatické a působivé zprávy, mnohdy se hledí také na postavu moderátora, či redaktora, je samozřejmé, že čím je pro příjemce zdroj sdělení důvěryhodnější, tím účinněji bude jeho obsah přenášen, vše na úkor informační přesnosti [McNair 2004: 48, 60]. Výjimkou bohužel nejsou ani lživé či zcela smyšlené informace,

keré nám média předkládají. V roce 1982 dokonce získala Pulitzerovu cenu novinářka Janet Cookeová za reportáž o osmiletém chlapci závislém na heroinu, který ovšem nikdy neexistoval [Ramonet 2003: 220].

1.5.1. Výběr pořadů z hlediska vhodnosti pro dětské diváky

„Televizní průmysl ohodnocuje programy dle jejich předpokládané vhodnosti pro děti různého věku; nehodnotí zpravodajské programy, které mohou obsahovat reálné scény, rozrušující děti mnohem více než neskutečná fikce“ [Cairncross 1999: 182-183]. Pokud jsou ve zpravodajství záběry válečného konfliktu televize o nich referuje tak, že předvádí především zbraně a krev, už se však nedozvíme, kdo je obětí a kdo pachatelem, ani to, kde dané místo leží, nedozvíme se o jejich etnických sporech, sociálních rozdílech, o jejich náboženské či rasové motivaci. „Tento druh desinformace, který odmítá poskytovat kontextuální rámce, vychovává manipulovatelnou diváckou masu“ [Blažek 1995: 130]. Kriminologické zpravodajství o zločinech se často soustředí na dramatické, ovšem relativně neobvyklé zločiny – násilí vůči dětem, ženám a starým lidem. Přestože předmětem násilného útoku bývají nejčastěji mladí svobodní muži, „mediálně vhodné oběti“ jsou pro zprávy ale daleko zajímavější, a proto se jim ve sdělovacích prostředcích dostává mnohem více prostoru. V důsledku toho společnost zveličuje nebezpečí událostí, které jsou krajně nepravděpodobné a podceňuje zločiny, které mohou průměrného člověka potkat s mnohem vyšší pravděpodobností [McNair 2004: 57]. Údaj, který v roce 2003 zveřejnilo Centrum pro výzkum veřejného mínění, tedy že mezi pravidelnými diváky hlavních zpravodajských relací se relativně méně často objevují mladí lidé ve věku 15 až 19 let, nelze tedy považovat pouze za negativní [Česká veřejnost a média, on-line].

Z dotazníkového šetření naopak vyplynulo, že rodiče společně s dětmi večerní zpravodajství sledují poměrně často, z celkového počtu respondentů, kteří s dětmi televizi sledují takto odpovědělo 23% z nich (viz. str. 39).

1.5.2. Důležitost aktivity publika

Míra, s jakou žurnalistika přetváří (či vytváří) zprávy, které se dostanou k příjemcům, závisí na mnoha okolnostech. Velice však záleží na tom, do jaké míry publikum při posuzování žurnalistických výstupů využívá své kritické schopnosti. Publikum lze vnímat jako pasivní, atomizované, které je vůči působení médií v podstatě bezbranné, nebo je aktivní, které si významy mediálních sdělení vykládá podle vlastních dispozic a konkrétní situace [Jirák, Köpplová 2003: 97]. „Unavené, líné či nevzdělané publikum (...) může být natolik omámeno plynulým a nablýskaným tónem televizního zpravodajství, bezchybným zpracováním a technicky vyspělým shromažďováním zpráv, že si ani neuvědomí, že předkládané zprávy jsou stejně vykonstruované jako výpady a útoky bulvárních sloupkařů“ [McNair 2004: 48]. Na druhé straně jsou tu lidé, kteří svou aktivitu dovedli až ke krajnosti, takoví snadno přenesou přes srdce, když „médiá lžou, beztrestně pomlouvají čisté lidi a mlčí o zlořádech do nebe volajících“, zato začnou psát rozhořčené dopisy do redakce, když někdo v interview užije hovorového nebo dokonce vulgárního slova. Čeština se díky nim stala v médiích jedním z cenzurních kritérií [Blažek 1995: 48].

1.6. Cenzura

V mnoha zemích pokračuje diskuze týkající se kontroly médií ohledně zobrazování pornografie, zločinů a násilí. Přímá cenzura a zákonná omezení však byly v mnoha společnostech minimalizovány a nahrazeny mírnějšími etickými zásadami [McQuail 1999: 164]. I nejsvobodnější společnosti ale mají některé zákony upravující otázky zveřejňování informací. Tyto předpisy existují proto, aby zamezily zveřejňování ilegálních materiálů, jako je například dětská pornografie, podvodné reklamy nebo rasově motivované útoky [Cairncross 1999: 15]. Samotná média se také snaží o jakousi formu autocenzury pomocí vnitřních etických kodexů a zřizováním interních autoregulačních orgánů, které hledí na jejich dodržování.

Většina argumentů týkajících se cenzury elektronických médií se zabývá tím, jak zabránit malým dětem ve sledování pornografie a násilí a jak zamezit podvodníkům, rasistům a teroristům ve sdílení informací, které většina občanů považuje za nežádoucí. V

minulosti to bylo poměrně snadné, jelikož televizní vysílání bylo poskytováno monopolem či pouze pár společnostmi, dnes je kontrola nových médií mnohem těžší. Aplikací vnitrostátního práva se například jen těžko reguluje schopnost internetu překračovat státní hranice. Informace mohou přes internet cestovat způsoby, které umožní obejít místní zákony, jež se vztahují na hazardní hry, pornografii, rasismus, podvody, urážky na cti či terorismus [Cairncross 1999: 12, 15, 176].

2. Vliv médií na děti

Studie o užívání médií dětmi potvrzují tendenci dětí nacházet v médiích poučení o životě a spojovat je s vlastními zkušenostmi. Důležité je si uvědomit, že právě média nastolují témata, předávají dojem o prioritách a „krok od mediálního vymezení témat k širšímu formování názorů není nijak velký...“. Důležitost tohoto procesu vystihuje známý výrok W. I. Thomase „pokud lidé definují situace jako reálné, pak tyto situace ve svých důsledcích reálné jsou“, ovšem definovat, co je v médiích reálné a co nikoliv je pro dítě mnohdy velmi nesnadné [McQuail 1999: 393]. Dítě ve středním školním věku již tuto schopnost distancovat se od zobrazovaného násilí a zaujímat k němu kritický postoj má, „vhodným“ druhem zábavného podání těchto násilných scén však může být tato schopnost oslabována [Matoušek 1998: 104-105]. Objevují se i studie o obsahu médií, které obracejí pozornost k prezentaci obrazů života společnosti, které mohou formovat dětská očekávání (např. povolání, mužské a ženské role).

Média mohou mít na děti i kladný vliv a to v případě, kdy získávají vědomosti a informace o světě. Podle psychologa Matějčka mohou děti u vhodně vybraného televizního pořadu i relaxovat a odbourávat si stresy. Média, a především televize, vedle rodiny a školy mají největší vliv na celkový vývoj dítěte, na jeho socializaci a kultivaci. Tím, že do styku s médii přicházejí stále mladší děti, se prodlužuje období, po které média na děti působí a jejich vliv na osobnost dítěte je o to silnější. Podle dat z týdenního časového snímku všechny mediální aktivity mladé generaci ve věku 15 - 30 zaberou za týden 37,18 hodin. Ve věkové skupině 15 – 18 let v roce 1994 mělo o 13% více mladých lidí knihovnu než osobní počítač, v roce 2002 již o 12% více mladých lidí vlastnilo osobní počítač než knihovnu. Závěry jsou tedy následující: česká populace tráví s médii kolem třetiny svého

bdělého stavu, čímž je dán zásadní vliv médií na myšlení, postoje, názory, hodnoty a životní styl současného člověka, snižuje se význam tištěných médií a tradičních elektronických médií (televize, rozhlas) ve prospěch nových technologií (PC, internet, CD, DVD, MP3) a co je nejdůležitější, tento proces probíhá v české společnosti prostřednictvím mládeže [*Domácnosti vybavené osobním počítačem s připojením k internetu*, online]. Dle výzkumu společnosti GFK z roku 2004 jsou relativně méně pod každodenním vlivem elektronických médií osoby ve věku 12-29 let, mezi kterými je v průměrném dni 12% „médií nezasažených“ [*Elektronická média měřená elektronicky*, on-line].

Z dotazníkového šetření vyplývá, že děti ve věku 12-15 let, dle jejich rodičů, tráví sledováním televize nejčastěji 2-3 hodin denně a čas trávený u počítače jim zabírá 0-1 hodinu denně (viz. str. 40).

2.1. Posun emočního vnímání

U dospělých je vliv médií spíše krátkodobý, u dětí je tomu však jinak. Dítě si osvojuje chování od nejranějšího věku, pokud tedy přijme násilné postoje a názory z médií, je velmi malá pravděpodobnost, že je v budoucnu změní. U dítěte, které je vystaveno negativním vlivům médií dlouhodobě, zejména pak násilí a krutosti, může dojít k necitlivosti vůči sledovanému násilí a k posunu jeho emočního vnímání. Převážit může záliba v násilí. V této souvislosti se většina odborníků, kteří se touto problematikou zabývají, shoduje na tom, že násilné chování je chováním naučeným [Vyhnálek 2005: online]. Každý jedinec v průběhu svého života v zásadě jedná podle předem osvědčených způsobů jednání. Tyto modely si budujeme především v dětství, zejména pozorováním, napodobou a hrou. Pokud tedy malé dítě sleduje pořady obsahující násilí, může se stát, že nezůstane u pouhého pozorování, ale později ho začne napodobovat. Toto je velký problém zejména počítačových her. U dítěte pak hrozí, že se reakce zautomatizují a k násilnému jednání může dojít i ve skutečném životě zcela automatickou reakcí na určitý podnět [Vyhnálek 2005: online]. U dětí je proto velice důležitý zásah rodiny při výběru pořadů, které dítě sleduje. Pokud jsou děti obrazům násilí v médiích vystavovány příliš často, mohou mít pocit, že násilí je normálním a běžným způsobem řešení konfliktů [Trampota, Klimeš 2005: online].

Rodiče, kteří se účastnili dotazníkového šetření však ve více jak 70% odpovědí uváděli, že přístup svých dětí k médiím neomezují a do výběru pořadu jim nezasahují (viz. str. 41).

2.2. Fikce versus realita

Jerry Mander poukazuje na fakt, že pro děti je velice nesnadné rozlišovat mezi tím, co je na televizní obrazovce skutečné a co nikoliv. Vše, co lidé před vznikem televize mohli vidět bylo skutečné, s jejím příchodem však bylo nutné naučit se rozpoznávat realitu od fikce. (Dospělí však na tom nejsou o moc lépe, téměř stejně vysoké procento, jako děti, používá televizi, aby se učili zvládat konkrétní životní problémy jako je rodinný stereotyp, vztahy s kolegy na pracovišti, chápání odchylek od společenských norem...) [Mander 2000: 245-246]. Graeme Burton tento názor nesdílí, tvrdí, že mnohé výzkumy potvrdily, že děti od osmi let věku života jsou schopny rozlišovat mezi „typy realismu“. Zároveň však souhlasí s tím, že nelze podceňovat vlivy, které se u dětí formovaly v mladším období a jejichž důsledky se mohou v dlouhodobé perspektivě projevit později [Burton, Jiráček 2001: 368]. Je také stále řada vědců, která zastává model minimálního vlivu médií. Tito tvrdí, že ve většině případů média nemění modely chování a názory, spíše posilují již existující postoje. Média ovlivňují zejména děti a jednotlivce, kteří si k danému tématu nevytvořili jasný názor. Jejich vliv je také silnější u chudých nebo méně vzdělaných lidí, kteří médiím věnují hodně pozornosti [Trampota, Klimeš 2005: online]. Nalézt shodu je tedy velice složité, Burton vše uzavírá tvrzením: „To, co se říká o dětech jako televizních divácích, často vypovídá mnohem více o dospělých, kteří to říkají, než o dětech samotných“ [Burton, Jiráček 2001: 368].

2.3. Nápodoba filmového násilí

Dle provedených studií je nejčastějším důvodem násilí dětí a dospívajících hudba, počítačové hry a filmy, obsahující prvky „škodlivého násilí“. V roce 1996 byly zveřejněny výsledky „The National Television Violence Study“, které mimo jiné uvádějí, že v 73% zkoumaných násilných scén odchází pachatel bez potrestání. Pro děti to samozřejmě může mít negativní dopady, mohou nabýt dojmu, že spáchání násilného činu nemá negativní dopady na osobu pachatele [Janíček 2005: online]. K vytvoření představy, že násilí je vhodný a společensky přijatelný způsob dosahování cílů přispívají především ty pořady, které představují násilí v humorném kontextu. Často tomu tak je právě v dětských pořadech, zejména pak v kreslených filmech [Janíček 2005: online]. Ve filmech také nedochází k regulaci zobrazování drastických scén, které funguje prakticky ve všech televizních stanicích ve zpravodajství. Navíc přesto, že reálnou předlohou filmové postavy je mnohdy zločinec, který spáchal řadu trestných činů, nijak to nebrání režisérům, aby do této role obsadili populární herce, pro diváky co nejsympatičtější [Matoušek 1998: 104, 107]. V této souvislosti je známo několik případů nápodoby filmového násilí. Asi nejznámější je případ osmnáctileté dívky a jejího přítele, kteří v roce 1995 zabili několik lidí poté, co shlédli více než dvacetkrát film „Natural Born Killers“ (Takoví normální zabijáci z roku 1994). Za zmínku stojí také film The Program, ve kterém je scéna, při které vysokoškolský student prokazuje svou odvalu tím, že riskuje život a leží na dělicí čáře mezi pruhy rušné silnice, poté co takto zemřel jistý mladík, tato scéna byla z filmu vystřižena. Jistě by však bylo rozumnější popřemýšlet o vhodnosti této scény ještě před jejím uveřejněním [Janíček 2005: online]. McNair naproti tomu tvrdí, že „... některý psychopat může film využít jako inspiraci k vlastnímu protispolečenskému jednání (...) u naprosté většiny psychicky zdravých jedinců je však krajně nepravděpodobné, že pod vlivem Scorseseho nebo Tarantinových filmů spáchají násilný čin - brání jim v tom společenské bariéry. Naopak platí, že ti, kdo neuznávají etická a morální pravidla společnosti, se ke svému protispolečenskému chování nepotřebují inspirovat filmem“ [McNair 2004: 43].

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 60% respondentů dává do souvislosti brutalitu zobrazovanou v médiích s brutalitou dětských zločinů (viz. str. 41).

2.4. Frustrace z médií

Studie dokazují, že zdrojem agresivního jednání dětí je mnohdy frustrace. V poslední době se objevuje frustrace z přesytení informací, způsobená dobou strávenou s médii, ve virtuálním světě. Na druhé straně to může být frustrace ze samoty, způsobená odloučením od blízkých a přátel a omezením se na komunikaci on-line. Člověk sice komunikuje prostřednictvím médií se stovkami lidí, ve skutečném světě je však sám. Nelze ale říci, že by to byla pouze média, která jsou jediným zdrojem rizikového chování dětí. Média mohou tyto sklony pouze rozvinout, nebo podpořit. Pokud jsou jediným spouštěčem agresivního chování dítěte pouze média, z velké pravděpodobnosti může být narušen jeho psychický vývoj [Janíček 2005: online]. Někteří teoretikové uvažují dokonce o možném pozitivním účinku mediálního násilí. Podle Kunczika násilí zobrazované v médiích umožňuje uvolnit zadržovanou a nahromaděnou agresivitu a odrazuje od násilného chování v reálném společenském styku. Vliv médií na děti však uznává, což dokládá závěry dětských psychiatrů a psychologů, kteří se tímto problémem zabývali (70% dětských psychologů a 62% psychiatrů uvedlo spojitost s vlivem filmu na následné chování dětí) [Kunczik: 1995: 231].

2.5. Možné negativní vlivy médií na děti

S větší dostupností médií ubývá času tráveného sportem, zájmovými aktivitami, četbou knih. Člověk ztrácí sám sebe v příbězích, které se mu zdají zajímavější, šťastnější a nakonec i skutečnější než jeho vlastní. Zejména dětem hrozí, že si vytvoří zkrslý obraz světa z televizní obrazovky. Přestože nejvýznamnější podíl viny na násilí mladistvých je podle některých studií tlak na školní výkon, média tomu velice napomáhají tím, jak předvádějí násilné činy jako podívanou, aniž by informovala o příčinách a důsledcích. Válka je v televizi často prezentována jako show a problém televizních zpráv je o to větší, že je zde často nedbalá a chybějící lokalizace místa a data bojů, bojujících stran či preferování jedné ze stran. Nežádoucí jsou také záznamy dopravních nehod a agresivní výjevy z vězení. Televizní násilí je navíc díky satelitům mezinárodní a přímá cenzura je minimalizována [Blažek 1995: 121-122, 152-155]. Násilí ale nemusí nutně mít na děti negativní účinky, je-li dětem prezentováno v kontextu, který těmto jevům dává smysl v daném kulturním rámci [Matoušek 1998: 103].

Na děti může samozřejmě negativně působit i otevřené zobrazování sexuálních aktivit, které bývá spojováno s jevy, jako je zvýšený výskyt těhotenství nezletilých a šíření pohlavních chorob. Jedná se především o pornografii, kde je sexuální akt zobrazován zcela oproštěn od lásky a vztahů a mnohdy je ponižováno ženství. Mezinárodní statistiky týkající se internetu ukazují znepokojující údaje, nejvíce navštěvované jsou kromě stránek on-line her právě stránky pornografické. V roce 2003 bylo navíc podle INTERPOLU registrováno přes 17 000 stránek věnovaných pedofilii [*Crimes against children, on-line*].

V neposlední řadě to jsou horory či thrillery, které mohou mít na děti negativní vliv. Se zobrazováním jejich zneklidňujících a odpuzujících obsahů, může být spojována katarze, tedy uvolnění napětí, pocit zadostiučinění v případě potrestání násilníka, v horším případě však může dojít ke znečitlivění či ztotožnění [Jirák, Köpplová 2003: 83, 189].

Kromě již zmíněných negativních vlivů médií, tedy psychologická a výchovná rizika (smiřování se s násilím, zobrazování sexuality), se mohou vyskytovat i zdravotní rizika (zátěž na oči, držení těla). Velikým problémem je také fakt, že rodiče často své děti „odkládají“ k televizi. Údaje z roku 2005 dokládají, že české dítě stráví u televize denně průměrně 139 minut a 27% jich má svůj vlastní televizor ve svém dětském pokoji [*Hodnocení informací v médiích, on-line*]. Odborníci se shodují, že příklad rodičů, silné rodinné citové zázemí, rozvíjení aktivnějších forem trávení volného času, či vedení dětí ke kritičtějšímu výběru a hodnocení pořadů pomáhají eliminovat působení zmíněných negativních vlivů na děti [Havlík, Kot'a 2002: 53].

3. Zákony upravující problematiku médií v České republice

Problematika vlivu médií je v České republice řešena tzv. mediálním zákonem (Zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání č. 231/2001 Sb. a Zákonem o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb.). Naše právní úprava vychází z platných směrnic EU, zvláště pak ze směrnice „Televize bez hranic“ - Směrnice Rady Evropy (č.89/552/EEC) a z doplňující Směrnice Evropského parlamentu a Rady (č.97/36/EC), které si v této oblasti kladou za cíl stanovit a uplatňovat pravidla k ochraně nezletilých v televizním vysílání, reklamě a teleshoppingu. Institucí, která plní zákonem stanovené povinnosti a regulační funkci v České republice, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) [*Vyhledávání v předpisech ze Sbírky zákonů*, on-line]. Náš zákon hovoří mj. o povinnosti „nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých“ a dále povinnost slovního upozornění před vysíláním takových pořadů na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé a v případě televizního vysílání označení obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání (tzv. labelling) [Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů č. 231/2001 Sb. v platném znění, online]. Značení informuje o rizikových prvcích, které daný pořad obsahuje, rozhodnutí zda by měly děti daný pořad sledovat by však mělo být na rodičích.

Negativní vlivy médií se dají shrnout do dvou bodů. Viditelné a zřejmé obsahové vlivy jako je násilí, sex a krutost, dále pak cílené ovlivňování diváka vědomou, ale i podprahovou reklamou [*Vyhledávání v předpisech ze Sbírky zákonů*, on-line]. Zákon o regulaci reklamy obsahuje zvláštní ustanovení, pokud jde o „osoby mladší 18 let“: Reklama nesmí podporovat chování ohrožující jejich zdraví, psychický nebo morální vývoj, ukazovat je v nebezpečných situacích a reklama na alkoholické nápoje a tabákové výrobky nesmí být na tyto osoby zaměřena [Zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. v platném znění, online]. Problémem však zůstává jak vtěsnat do rámce zákonných norem jev internetu. „Zákony na ochranu autorských práv ve světě pocházejí z dob, kdy byla většina materiálu, který byl předmětem autorských práv, držena ve fyzikální podobě: třeba kniha nebo CD. Tím, že je takový materiál převeden do digitální podoby, může být snadno a

perfektně zkopírován – a to bez poškození originálu nebo ztráty na kvalitě“ [Cairncross 1999: 194].

4. Internet

Na konci dvacátého století se masová média velice radikálně změnila a to zejména díky nástupu internetu, který v této době zcela zpochybnil postavení televize, rozhlasu a tisku. Počet uživatelů internetu velice rychle roste. Již v roce 2003 jich bylo ve světě 580 milionů, v USA se dokonce v důsledku častého využívání internetu snížil průměrný čas sledování televize o 4,5 hodiny týdně a vyrovnal se tak času věnovanému internetu [Hofbauer 2004]. Na internetu neexistují téměř žádné zákony, tresty, slušnost a pravda jsou relativní. Možná i proto, nebo právě proto přitahuje kreativní jedince. Internetová média stírají lokální a časová omezení, umožňují získávat informace v reálném čase, ale zároveň přináší možnost si dané informace ověřit či porovnat. Možnost vzdělávání se bez závislosti na místě umožňuje zapojení do kolektivu i handicapovaným, nemocným či osamělým jedincům, internet přenáší okolní dění do intimity našeho domova a naopak naše soukromí kamkoliv je potřeba. Lze říci, že internet ze světa vytváří McLuhanovu „globální vesnici“. Podle výzkumu realizovaného v září 2005 společností STEM používá internet v České republice 50% obyvatel ve věku dvanácti let a starších. Výsledky tohoto výzkumu dokládají, že čím mladší člověk, tím spíše je uživatelem internetu, u studentů a žáků základní školy je míra využívání internetu nejvyšší. Uživatelé používají internet nejčastěji doma (51%), škola představuje 7%, podíl využívání internetu „u přátel“ činí 5%, je tedy využíván více než v knihovnách (2%), což by mohlo ukazovat na socializující vliv tohoto média. Internet „u přátel“ využívají nejčastěji děti a dospívající ve věku 12 až 20 let a to cca 1h týdně [Uživatelé internetu v České republice, on-line]. Počítačové aktivity jsou celkově nejrozsáhlejší ve věkové skupině 19-24 let, v roce 2008 byl jejich podíl 92,2% [Jednotlivci používající osobní počítač a internet, on-line]. Dle společnosti GFK bylo v roce 1999 v České republice pouze 7,3% respondentů v populaci starší 15 let, kteří měli přístup k internetu (ať už doma, v práci, ve škole či jinde), v roce 2008 mělo v České republice internet s domácím připojením již 76% uživatelů [Czech Internet Monitor, on-line]. Internet nemění pouze způsob trávení volného času, ale také kulturu, představy o soukromí, domovu, práci a vzdělání. Ovlivněno je to samozřejmě i tím, že žádná ze

současných mediálních technologií není schopna dodat tak obrovské množství informací v tak krátké době jako internet.

Výsledky dotazníkového šetření pouze dokládají rozšíření internetu v domácnostech, celých 75,4% respondentů uvedlo, že má doma počítač s připojením k internetu. 80% respondentů také odpovědělo, že jejich děti tráví minimálně 1 hodinu denně na počítači mimo domov (viz. tabulka č. 10, tabulka č. 16).

5. Počítačové hry

Marshall McLuhan vyslovil teorii, která lze shrnout do slov “medium is the message”, médium je poselstvím, dle McLuhana „...médium utváří a ovládá měřítko a formu lidského sdružování a činnosti“ [McLuhan 1991: 20]. Každé nové médium tedy pro člověka vytváří nové prostředí, v němž se pohybuje. V dnešní době to příznačně vystihuje počítačové hry. Názory na jejich vhodnost či nevhodnost se však velice liší. Na jedné straně stojí názor, že u dětí je negativní vliv tzv. virtuálního světa více patrný, zejména proto, že si teprve vytvářejí vzorce chování a je pro ně přirozenější učení. Nebezpečí je spatřováno zejména v tom, jak je v počítačových hrách prezentována smrt. Hrdinové počítačových her mají mnohdy několik životů a děti mohou nabýt dojmu, že je to možné i v životě reálném, což může mít tragické následky. Kromě pasivního sledování má dítě možnost působit na to, co se před ním děje, samo zasazuje rány, po nichž teče krev a padají hlavy. Často je poukazováno také na pasivitu dětí, rodiče si stěžují, že jejich ratolesti stále hledí do obrazovky, ty ale mohou být i zdrojem informací, děti zde mají možnost vyzkoušet si spoustu nových věcí či se vzdělávat. Slýcháno je, že počítačová obrazovka zbavuje děti zájmu o cokoli jiného a stává se tak jejich první drogou, mnohem závažnější je ovšem fakt, že dospělí si většinou nedají tu práci, aby zkoumali a přímo od dětí zjišťovali, co je k obrazovce tak přitahuje. Na druhou stranu, ne všechny počítačové hry musí nutně být plné střílení a agrese a právě tím, že dítě staví před volbu, vedou ho k vytváření vlastních postupů, jsou interaktivní a probouzejí v dítěti tvůrčí činnost. I zde velice záleží na tom, v jakém prostředí dítě vyrůstá, jaké má kamarády, kteří ho při výběru hry ovlivňují [Blažek 1995: 44-59].

Z dotazníkového šetření vyplývá, že rodiče dětem kupují zejména vědomostní počítačové hry, případně strategické, děti je pak nejčastěji dostávají jako dárek k svátku nebo za odměnu (viz. str. 40).

6. Televize

V roce 1977 vydala Marie Winnová knihu *The Plug-In Drug*, která se zabývala myšlenkou, že samotná činnost sledování televize je mnohem důležitější než obsah programů, na které se člověk dívá. Mezi rodiči, psychology a pedagogy vzbudila tato kniha senzaci. Jako vůbec první tvrdila, že „televize je pro dětské diváky návyková, že celou současnou generaci dětí mění v pasivní, nekomunikativní „zombie“, která si neumí hrát, nejsou schopné tvořit a dokonce jim to ani příliš jasně nemyslí“. K tomuto závěru došla na základě rozhovorů s rodiči, dětmi a pedagogy a výzkum podložila řadou empirických popisů. „Nastínila děsivý obraz generace dětí, jež vyrůstají, aniž by si osvojily základní dovednosti, které většina předchozích generací získávala k tomu, aby se vypořádala se životem, dětí, které ani nebyly schopné vyřešit problém, jak naložit se svým volným časem. Popsala také zhoubný vliv televize na rodinný život, v němž se komunikace a dokonce i přímé citové sdílení odvíjejí od televizní zkušenosti a jehož výsledkem je všeobecné odcizení“ [Mander 2000: 159].

6.1. Čas věnovaný sledování televize

Podle provedených studií zabírá u mládeže od 10-18 sledování televize až 120 minut denně, navíc i přes rozšíření internetu je právě televize na prvním místě sledovanosti. V televizním vysílání jsou pro mládež nejpřitažlivější filmy, programy zaměřené na populární hudbu, zábavné pořady a české seriály [Matoušek 1998: 102]. Sledování televize, stejně jako poslech hudby na elektronických nosičích, který je další „oblíbenou“ činností dnešní mládeže, má především jednu zásadní vlastnost, možnost využívání bez společnosti druhého člověka a pasivní charakter. Zvláště televize, jejíž sledování je nejfrekventovanější činností dětí a mládeže, se tak stává dominantní socializační institucí [Sak 2000: 165]. Mladí lidé v České republice nejvíce sledují televizní stanici NOVA, ta je však experty hodnocena nejhůře z českých celostátních stanic, především kvůli zobrazování násilí a jeho zlehčování, vulgárnímu zobrazování sexu a lidského těla a agresivitě mířené proti některým

náboženským, sociálním či etnickým skupinám [Sak 2000: 182]. Velice znepokojující je proto údaj, který v roce 2006 uvedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění, že televizi věří 67% dotázaných, kteří se účastnili výzkumu [*Důvěra společenským institucím*, on-line]. Z pohledu vlastníků médií je zřejmé, že to jsou právě děti a mladiství, ke kterým poutají svoji pozornost, nejsou totiž žádnou minoritní skupinou, osoby ve věku 0-14 tvořily na konci roku 2007 více jak 14% populace v České republice [*Složení obyvatelstva podle pohlaví a věkových skupin v roce 2007*, on-line].

Výsledky dotazníkového šetření potvrzují, že největší oblibě se těší televizní stanice NOVA, zejména pak Televizní a Sportovní noviny, mezi seriály vítězí *Ulice* a *Ordinace v růžové zahradě*. Ze zahraničních seriálů to je *Kobra 11* (viz. str. 39).

6.2. Dětské televizní pořady

Studie o vlivu televizní obrazovky na děti přinesly zajímavé závěry. Televizní pořady pro nejmenší děti sice neobsahují násilné vraždy, není zde k vidění krev, přesto je v těchto pořadech nejvíce násilí (rvačky, honičky, neuvěřitelné deformace těl hrdinů...). Po shlédnutí násilí na obrazovce se dětem nabízí možnost si toto jednání vyzkoušet např. šikanováním spolužáků, může však vést také k bázlivosti, k přílišnému strachu z násilí, ke zbabělosti. Velmi zde záleží na prostředí v němž se dítě pohybuje. Zejména pokud rodina neplní svou funkci tak jak má a děti v rodině postrádají zázemí, televize se stává stále více jejich společníkem. Násilí v televizi je však stále realističtější, bývá spojováno s humornou nadsázkou a mezi hrdinou a zločincem nebývá výraznější rozdíl. Kritika televize také poukazuje na to, že nepřináší pravdivý obraz světa, ne, že by přímo dezinformovala, ale svět je podáván zkresleně (např. i nepřirozená barevnost), často klade důraz na nepodstatné a podstatné pomíjí [Blažek 1995: 44]. Připomínán je také tzv. pondělní syndrom, který označuje zvýšenou agresivitu dětí, která je vykládána jako odreagování agresivity, kterou během víkendu z televize nasály [Matoušek 1998: 105].

6.3. Televizní dítě

U dětí lze dokonce mluvit o návykovém sledování televize. Dítě, které tráví před televizní obrazovkou 4-5 hodin denně, je někdy označováno jako tzv. televizní dítě. Takové dítě je často vystrkováno z kolektivu dětí, protože má narušenou schopnost si hrát s ostatními, hůře se vyjadřuje. Tyto děti bývají netrpělivé, neumí naslouchat a v neposlední řadě mohou mít problémy s učením [Trampota, Klimeš 2005: online]. Tímto problémem se zabýval Marshall McLuhan, který tvrdil, že televizní dítě je dítětem kulturně znevýhodněným, „neboť televize poskytuje nové prostředí s nízkou mírou vizuální orientace a vysokou mírou vtaženosti, což dosti znesnadňuje přizpůsobení našemu starému školskému systému“ [McLuhan 1991: 10].

6.4. Mediální působení a sociálně patologické jevy

Řada studií se věnuje také přímo souvislostem mediálního působení s růstem sociálně patologických jevů. Odborníci konstatují růst násilí na televizních obrazovkách, s nímž přichází do styku řada dětí a mladých. Násilné scény bývají navíc uváděny do sexuálních kontextů či mají fantazijní ráz (dítě však dlouho neumí rozlišovat fantazii a realitu) [Havlík, Kořa 2002: 53]. Dalším problémem je, že „**televize nabízí dětem příklady modelového chování v nejrůznějších rolích**, a to nejen v pořadech určených dětem“ [Burton, Jirák 2001: 368]. Často ukazuje velice přesné návody k páčání trestných činů, prvopachatelé včetně dětí přejímají už hotové modely jednání. Projevit se to může například různými způsoby ničení stop a vyhýbání se odpovědnosti za spáchaný zločin [Vliv násilí na děti a mládež, on-line]. Vlivem násilí v televizi na následné násilné chování dětí se zabýval Brandon S. Centerwall. Zaměřil se zejména na fakt, že po zavedení televize stoupl v USA a Kanadě počet zabití téměř dvojnásobně a dospěl k závěru, že sledování násilí v televizi je predisponujícím faktorem poloviny násilných činů [Vliv násilí na děti a mládež, on-line]. Mnohdy se dokonce i dospělí lidé (podobně jako děti), kteří spáchali zločin ospravedlňují tím, že „to viděli v televizi“. V této souvislosti je známý případ dvouletého Jamese Bulgera, který byl zabit dvěma jedenáctiletými školáky. Soudce tenkrát zvažoval, co mohlo jejich jednání vyvolat, zmíněn byl film Hračka 3, který jako zdroj jejich inspirace připustili i vyšetřovatelé. Po tomto jejich činu se rozpoutala diskuze o nutnosti

omezení násilí v médiích a cenzury filmů v televizi. Později se však prokázalo, že jeden z chlapců tento film ani neviděl [Burton, Jirák 2001: 371].

6.5. Televizní vysílání (kvalita versus kvantita)

Psycholog Jeroným Klimeš, který se zabývá vlivem rodiny a televize na chování dětí tvrdí, že velice negativní vliv na vznik takzvaného televizního dítěte má kromě obsahu televizního vysílání především množství konzumovaného času u televize. Poukazuje na příklady, kdy se děti inspirují filmem nebo televizí a při páchání trestných činů používají netypické zbraně, například baseballovou pálku, přestože baseball není v České republice nijak rozšířeným sportem. Podle Klimeše není pro děti ani tak rizikové používání vulgarismů ve sdělovacích prostředcích, jako fakt, že mnoho dětí má v pokojíčku vlastní televizi a rodiče nemají představu o tom, co jejich děti sledují [*Seminář o vlivu televize na výchovu dětí, on-line*].

Jedna z otázek v dotazníkovém šetření se zabývala tím, zda rodiče se svými dětmi sledují televizi. Více jak 80% respondentů odpovědělo kladně, ovšem vyjmenovat tři pořady, které s dětmi sledují, mělo problém více jak 24% z nich (viz. str. 39).

Klimeš také zkoumal nebezpečí reality show pro děti, i v tomto případě je negativní vliv televize tím větší, čím více selhává rodina. „Televize sice nemůže zastoupit výchovné působení rodičů, ale v žádném případě by nemělo být médiem, které výchovné působení rodičů komplikuje či dokonce maří“ [Klimeš 2005: online]. K zcela opačnému závěru než Klimeš došli antropologové, studující společnosti žijící na úrovni lovecko-sběračské. Shledávají, že i tito lidé tři čtvrtiny svého času věnují „zábavě“ (v tomto případě vyprávění příběhů, náboženské úkony) a jen zhruba třetinu svého času věnují obstarávání potravy a její přípravě. Podle nich naopak nezáleží na množství času, které je věnováno zdánlivě málo užitečným činnostem (v našem případě konzumaci médií), ale právě obsahu těchto činností, míře s jakou korespondují se sdíleným názorem ve společnosti [Matoušek 1998: 103].

Úplný zákaz nebo omezování televize však může mít i negativní důsledky. Častým tématem hovoru dětí je právě i vysílaný televizní pořad či seriál a dítě, které nemá možnost ho shlédnout si pak může v kolektivu vrstevníků připadat méněcenné nebo dokonce může

být i vyčleněno. Rodiče by ovšem měli být jakýmsi sítem v televizním programu, měli by dětem vybírat programy, na které se smějí dívat. Právě oni jsou nejdůležitějším prvkem v mediální výchově dětí, oni rozhodují, co dětem doporučit [Trampota, Klimeš 2005: online].

7. Rodina

„Česká rodina, tak jako rodina v celé západní civilizaci, se v posledních několika desetiletích dosti vzdálila ustálenému modelu, platnému v Evropě nejméně po tisíciletí (...) [Možný 2002: 21]. Spolu s modernizací rodiny stoupla rozvodovost, opakovaná sňatečnost, naopak poklesla porodnost a výjimkou nejsou bezdětné páry [Možný 2002: 21-24]. Slábné vazba mezi rodičovstvím a partnerstvím, děti jsou v mnoha případech vychovávány pouze jedním z rodičů. Podle mezinárodních srovnávacích studií, jež jsou dnes k dispozici, mají tyto děti „o něco horší výsledky ve škole, víc zdravotních a psychických problémů a také více střetů se zákonem než děti ze srovnatelné socioekonomické vrstvy, které vyrůstají s oběma rodiči“ [Matoušek 1998: 40]. Tradiční pojmota rodiny ztrácejí na významu a tím nejcennějším, co mohou rodiče nové generaci nabídnout již není majetek, ale stává se jím vzdělání [Matoušek 1998: 39]. Mnoho dřívějších kompetencí rodiny dnes také přebírá stát, děti navštěvují již od útlého věku kolektivní zařízení (jesle, mateřská škola), také většina aktivit v dospívání (ale i v dospělosti) se odehrává mimo rodinu [Matoušek 1998: 40].

V našich představách navíc stále přetrvává na jedné straně obraz muže živitele a na druhé straně ženy, starající se o domácnost a děti. Dle výsledků studie Centra pro výzkum veřejného mínění z roku 2003 stále přetrvává názor, že péče o děti by měla z větší části náležet ženě, což mnohem častěji uvádějí muži než ženy. Výrazně se odlišují lidé ve věku 30 - 44 let, kteří více podporují rozdělení péče o děti mezi oba partnery. Vysokoškolsky vzdělaní jsou dokonce pro přesunutí větší části péče o děti ze ženy na muže. U lidí s vysokoškolským vzděláním také, dle jejich odpovědí, připadá péče o děti více než v ostatních rodinách oběma partnerům [*Rozdělení rolí v rodině*, on-line].

Je zřejmé, že význam rodiny pro vývoj mladé generace je nezastupitelný. „... rané dětství zanechává své stopy na celém dalším životě jedince. Zejména matka a otec se

stávají modely, na jejichž základě pak člověk nejenom hodnotí, ale vůbec vnímá ostatní ženy a muže“ [Blažek 1995: 30].

7.1. Rodina a televize

Sledování televize je bezesporu významnou součástí života velkého počtu rodin. Představa pasivního sledování je však mylná, rodinní příslušníci nesedí před televizní obrazovkou zahloubaní do svých myšlenek, ale povídají si o tom, co vidí, což přispívá k vzájemné komunikaci. Zejména v dnešní době, kdy je stále častější model několika televizních přijímačů v rodině, může být společné sledování televize považováno za stmelující prostředek rodiny [Burton, Jirák 2001: 369]. Rodiče mohou při společném sledování televize dětem případně i objasnit scény, kterým nerozumí. Každá rodina ale není schopna negativní působení médií na děti kompenzovat. Vždy velice záleží na výchovných schopnostech rodičů.

7.2. Výchovné schopnosti rodičů

Náznaky agresivity, které mají děti mnohdy přejaté právě z médií, se projevují poměrně brzy, v konfliktních situacích, kdy dítě musí respektovat příkazy a zákazy a plnit své povinnosti. Zde je velice důležitá role rodičů a jejich výchovných postupů. Nadměrné užívání tělesných trestů a křik vedou k odporu ze strany dítěte. Místo útlumu může dojít k převzetí těchto forem chování. Pokud se v rodinné výchově vyskytuje hrubé násilí ve zvýšené míře, i přesto, že v dítěti může vzbuzovat chování rodičů odpor, je pravděpodobné, že se k němu později v životě bude samo uchýlovat. Rodiče by si tedy měli uvědomit, že pro své dítě by měli být vzorem a ne jej utvrzovat v názoru, který mnohdy dítě již nabylo častým sledováním médií, že násilí je zcela normálním způsobem řešení problémů.

Odlišný je obraz u dětí, které pocházejí z dobře situovaných rodin, kde oba rodiče pracují, jsou příliš zaměstnaní honbou za vlastní kariérou a na děti jim nezbývá čas. Děti tak mají příliš mnoho času jen pro sebe a mohou snadněji podlehnout vlivům médií. Sledují se proto souvislosti mezi chováním dětí a materiální úrovní rodiny, přičemž nadprůměrná úroveň má důsledky spíše negativní. Projevila se také významná závislost chování dětí na pracovní době obou rodičů a také negativní dopad neúplné rodiny na chování dětí, především v rodinách, kde chybí otec. Mezi rodiči jsou zejména dvě rizikové skupiny.

Podnikatelé veškerý čas, myšlenky a energii věnují podnikání a na děti a jejich výchovu nemají čas. Náhradou zahrnují děti penězi a luxusním zbožím. Tato rodina je pro děti druhým nejrizikovějším typem rodiny, hned za nezaměstnanými, neboť „společnost má jen velmi omezené možnosti, jak vynutit na rodičích upřednostňujících své zájmy před zájmy dětí řádné plnění rodičovských povinností“ [Matoušek 1998: 40]. Druhá skupina rodičů je naopak zahlcena existenčními a finančními starostmi, které se navíc často pojí se starostí o udržení či zajištění zaměstnání [Sak 2000: 203]. „Příznivý vliv na to, aby se sledování televizního násilí neprojevovalo negativně, mají rodiče, kteří oceňují nápaditost, zodpovědnost a stabilitu, odmítají tvrdou disciplínu a tělesné tresty, s dětmi diskutují, sami se málo dívají na televizi a nevidí svět jako zlý a děsivý“ [Singer 1988, Citováno dle Blažek 1995: 146].

Lze říci, že dotazníkové šetření potvrdilo, že čím vyšší vzdělání respondent uvedl, tím vyšší post v zaměstnání zastával, tím méně často se však v jejich odpovědích vyskytovalo, že s dětmi například sledují televizi či tráví čas společnou činností (viz. str. 42).

7.3. Role hry v životě dítěte

Velice důležitou roli v životě dítěte hraje hra. Není to pouze příprava na dospělost, je vždy plnohodnotnou, samostatnou součástí života dítěte. Pomocí hry se dítě seznámí se společenskými rolami a vztahy mezi nimi, modeluje možné situace, ale lze ji využít i jako podnětu k tvůrčímu řešení problémů [Blažek 1995: 37-38]. „Dětské hry jsou odjakživa založené především na zážitcích a zkušenostech. Pokud žijí děti na venkově, jejich hry se přirozeně inspiroují zvířaty. Když jdou do kina, v jejich hrách se odrazí shlédnutý film. Dívají-li se na televizi, poznáme to z jejich her. Postavy a bytosti, jež v nich vystupují, jsou vždy imitacemi představ a obrazů, které s sebou děti nosí v mysli“ [Mander 2000: 225]. Média tak mohou ostatní prostředky socializace podporovat, ale často jsou právě ona považována za potencionální hrozbu pro hodnoty vštěpované dětem rodiči [McQuail 1999: 392-393]. Velice důležité je rozvíjet v dítěti schopnost soudného diváctví, to se vyvíjí individuálně, proto je dobré, aby dospělí dětem řekli svůj názor na sledovaný program, čímž jim usnadní hledání vlastního názoru [Blažek 1995: 170-173].

8. Mediální výchova

Základním předpokladem užívání médií je schopnost porozumět jejich obsahům, což předpokládá určitý stupeň gramotnosti, respektive vzdělání ve vztahu k médiím, tzv. mediální výchovu [Jirák, Köpplová 2003: 97]. Hlavní a nejdůležitější jsou v „mediální výchově“ děti rodiče, oni rozhodují, nejen před kterými pořady děti chránit, ale zároveň hledají, co dětem doporučit. Důležité jsou zvyklosti, které děti vidí v domácnosti a hlavní role ve vztahu dítěte a média je na rodičích a rodinném prostředí. Vliv rodiny na děti však slábne a mocným socializačním vlivem se stávají média, na školu je pak nahlíženo jako na jediné prostředí, schopné garantovat takové působení na děti, které je v souladu se zájmy společnosti. Od socializačního působení školy se však očekává více, než je reálné, role učitele nemůže nahradit rodiče [Matoušek 1998: 66-67].

Role školy by se přesto měla změnit. Již nyní je mediální výchova zařazována do rámcových vzdělávacích programů, ty ale jen s velkými potížemi udržují krok s překotným vývojem vědy a techniky [*Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*, on-line]. Učitelé by přesto měli dětem být průvodci světem informací, neměli by jim pouze předávat sumu poznatků, ale naučit je osvojit si práci s informacemi, vyhledávat je, zpracovávat, vyhodnocovat a kriticky analyzovat. Mediální výchova na školách, jež by děti učila využívat média ku svému prospěchu, by měla vychovávat *mediálně gramotné* děti. Nejlepším způsobem mediální výchovy však není pouze teoretické poučování, zejména zapojení se dětí do výroby mediálních sdělení by je naučilo „filtrvat“ negativní vlivy od ostatních [Matoušek 1998: 106].

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 73% respondentů zastává názor, že by to měla být právě rodina, která má děti informovat o možných negativních vlivech médií. Svou roli v mediální výchově by však měla hrát také škola a v neposlední řadě i stát (viz. str. 40).

9. Jak omezit vliv médií na děti? (rodina, škola, stát)

Nutné je si uvědomit, že děti nevychoávají média, ale rodiče. Omezení negativních vlivů médií na děti a mládež by bylo možné dosáhnout jejich větší informovaností a posílením funkce rodiny, která by měla mít rozhodující vliv na to, zda se dítě nechá médii ovlivnit. To platí zejména v případech, kdy je funkce rodiny oslabena. Mediální výchova dětí by měla být záležitostí rodičů, oni by měli významně zasahovat do výběru pořadů, které děti sledují. Rodina by měla být tím hlavním a nejdůležitějším aktérem při zmírnění vlivu médií na dítě, zejména proto, že je mu nejbližší a právě ona má být autoritou, kterou dítě uznává a přijímá jako vzor [Hofbauer 2004].

Svou roli by v problematice vlivu médií na děti měla hrát také škola. Ta by měla být pro děti místem, kde získávají informace a vědomosti, tedy i mediální výchova by mohla být zařazena do výuky. Důraz by měl být kladen na osvětu možností médií, možnosti jejich využití, představit média jako zdroj informací, ovšem neopomenout ani negativní vlivy. V neposlední řadě dětem pomoci orientovat se v množství informací tak, aby si dítě dokázalo vybrat to podstatné a zejména se naučilo rozlišovat mezi skutečností a nepravdivými informacemi, kterými nás média mnohdy zahrnují.

Mimo jiné jsou to média vytvářená speciálně pro děti, která jim pomáhají orientovat se v nepřeberném množství informací. V posledních letech vznikají i média vytvářená samotnými dětmi. Velice významným krokem k odstranění (nebo alespoň zmírnění) vlivu médií na děti by bylo vytvoření vhodného zákona či zpřísnění trestů za nedodržování toho současného (tedy Zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání) [Hofbauer 2004]. Bohužel je mnohdy pro rodiče snazší odsuzovat obsah médií, než si vyčítat nezáměr o vlastní dítě upřednostněním vlastních zájmů, učitelé média obviní z kažení mládeže, místo změny přístupu k rizikovým žákům a politik namítne, že to nespadá do jeho kompetencí, než aby namáhavě prosadil nějakou reformu. Z toho jasně vyplývá, že „vliv médií na děti a mládež je mnohem méně významný než vliv živých lidí, s nimiž děti a mládež tráví čas“ [Matoušek 1998: 107]. Díky studiu mediálních účinků (ať už jsou jakékoliv) tak zjišťujeme jak se mění postoje, hodnoty a představy lidí na společnost a na sebe samu [Burton, Jiráček 2001: 373].

V následující části práce se pokusím výše uvedené podložit empiricky, za pomoci výsledků získaných z provedeného dotazníkového šetření.

10. Empirické šetření

10.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjištění postojů rodičů k problematice rozvíjejícího se vlivu médií na společnost a zejména pak na děti. Pozornost je věnována názorům rodičů na problematiku cenzury v médiích, mediální výchově dětí a v neposlední řadě jejich postoje k možným negativním vlivům médií na děti. Důraz je kladen zejména na odlišnosti v názorech rodičů v závislosti na jejich vzdělání, věku, pohlaví a místu bydliště. Výsledky zjištění jsou doplněny údaji, získanými sekundární analýzou dat z již dříve uskutečněných výzkumů a statistickými údaji, týkajícími se výzkumů mediálního působení na děti a mládež, a porovnáním změn v postojích rodičů k vlivům médií v čase.

10.2. Metodologie

V první fázi byla upřesněna problematika a vymezen předmět zkoumání. Následně byla prostudována dostupná literatura k dané problematice a dohledány výzkumy s podobnou tematikou, jejichž výsledky by mohly být přínosné pro připravovaný výzkum, zejména pak možnost srovnání těchto výsledků. Na základě studia literatury byly vymezeny základní hypotézy, jejichž platnost měl výzkum ověřit. Zvoleny a upřesněny byly také zkoumané populace a vymezen vzorek, který tuto populaci zastupoval ve výzkumu. Dále proběhla pilotní studie, která měla za cíl zjistit, zda je možné tento problém v daném vzorku zkoumat, zda jsou lidé například ochotni účastnit se výzkumu. Na základě pilotní studie byla zvolena technika sběru dat (v tomto případě dotazování) a na základě operacionalizace problému byl vypracován dotazník. Před samotným výzkumem byl na malém vzorku v okolí Vysokého Mýta proveden předvýzkum, který měl ověřit adekvátnost zvolených postupů. Po samotném sběru dat proběhlo jejich vyhodnocení a zakomponování do závěrečné práce.

10.3. Základní hypotézy

- 1) S klesajícím věkem rodičů jsou jejich postoje k médiím (především vlivům médií na děti) spíše pozitivní.
- 2) Lidé s nižším vzděláním mají k médiím a jejich vlivu na děti spíše negativní postoj.
- 3) Ženy zaujímají k médiím, které používají děti, častěji negativní postoj než muži.
- 4) Lidé žijící na venkově mají k médiím a jejich vlivu na děti spíše negativní postoj, narozdíl od lidí žijících ve městě.

10.4. Dotazníkové šetření

Hlavním metodologickým postupem sběru dat bylo zvoleno dotazníkové šetření mezi rodiči, jehož výsledky byly následně porovnávány s daty, z již dříve uskutečněných výzkumů. V přípravné fázi výzkumu byla upřesněna věková kategorie dětí, na které měl být výzkum zaměřen (děti ve věku 12-15 let, tedy druhý stupeň základní školy). Zkoumaný vzorek byl vymezen pomocí víceetapového výběru. V prvním stupni výběru byly zvoleny dvě základní školy ve Vysokém Mýtě, které se na výzkumu podílely. V druhém stupni výběru bylo z těchto škol náhodně vylosováno deset tříd druhého stupně (6-9 třída), v každé z nich bylo posléze vybráno pět žáků, kterým byly dotazníky předány. Tito žáci byli vybíráni dle abecedního seznamu, který je součástí třídní knihy. Do vzorku byl zahrnut v každé třídě vždy první, pátý, desátý, patnáctý a dvacátý žák, dle pořadí v tomto seznamu. Každý z těchto žáků obdržel dva dotazníky (pro oba rodiče), celkově tedy 100 dotazníků. Dotazníky byly distribuovány v pátek a respondentům byl ponechán víkend na jejich vyplnění a navrácení. Po víkendu měli žáci vyplněné dotazníky přinést zpět do školy. Tento způsob sběru dat byl upřednostněn před klasickým náhodným výběrem z toho důvodu, že tato technika umožnila snadnější přístup k rodičům dětí dané věkové kategorie a eliminuje možnost chyby v případě, že by byli do vzorku zahrnuti rodiče dětí, které do zvolené věkové kategorie nepatří, nebo lidé, kteří nemají děti. Zvažována byla také varianta distribuce dotazníků přímo rodičům na rodičovských schůzkách ve školách, ta byla však zavrhnuta z toho důvodu, že se těchto schůzek v mnohem větší míře neúčastní rodiče problémových žáků, což by mohlo výsledky šetření negativně ovlivnit. Za klady dotazníkové šetření lze v neposlední řadě považovat i lepší zpracovatelnost dat.

10.4.1. Výsledky dotazníkového šetření

Distribučováno bylo 100 dotazníků, zpět jich bylo vráceno 70. Z vrácených dotazníků jich bylo 5 nevyplněných, což si vysvětlují tím, že žáci byli požádáni, aby donesli zpět i dotazníky nevyplněné, například z toho důvodu, že po dobu, která jim byla na vyplnění a navrácení dotazníku určena, nebyli s oběma rodiči. Do zpracování bylo zahrnuto 65 dotazníků. Rozložení respondentů dle pohlaví bylo téměř vyrovnané; 32 mužů a 33 žen, v rozmezí 34-54 let. Průměrný věk respondentů byl 39,9 let. Překvapivě vysoké procento respondentů bylo vdaných/ženatých (87,7%), rozvedených bylo 10,8% respondentů a jedna svobodná matka. Jako nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo 49,2% respondentů střední s maturitou, 33,8% respondentů střední vzdělání bez maturity, 12,3% respondentů uvedlo vysokoškolské vzdělání a 4,6% základní vzdělání. Respondentů, žijících ve městě bylo 63,1%, vesnici, jako místo bydliště, uvedlo 36,9% respondentů.

Otázky v dotazníku byly ve většině případů uzavřené. Sledováno bylo, zda rodiče znají obsah pořadů, které jejich děti sledují v televizi, zda se s nimi na pořady dívají, případně, zda znají obsah počítačových her, které jejich děti hrají. Zjišťováno bylo také, zda spolu rodiče a děti tráví čas společnou činností, přičemž výsledky odhalily, že tento čas se mnohdy shoduje s časem stráveným společným sledováním televize.

Zajímavý výsledek přinesl dotaz, zda rodiče se svými dětmi sledují televizi. Více jak 80% respondentů odpovědělo kladně, ovšem vyjmenovat tři pořady, které s dětmi sledují, z nich mělo problém více jak 24%, tato kontrolní otázka tedy odhalila tendenci respondentů stylizovat se do podoby, která neodpovídá skutečnosti. Respondenti, kteří uvedli, že s dětmi televizi sledují, této společné aktivitě věnují nejčastěji 0-1 hodinu denně. Pořady, které společně sledují rodiče s dětmi se dají rozdělit do následujících kategorií: seriály (40,7%), večerní zprávy a sport (23%), pořady pro děti a pohádky 7,4%, zábavné pořady 5,9%, dokumenty (4,4%) a vědomostní soutěžní pořady (2,2%). Ani jeden respondent nespécifikoval jinou zpravodajskou relaci než Televizní noviny na televizní stanici NOVA. Mezi seriály byla nejčastěji uváděna Ulice (32,7%), následovala ji Ordinace v růžové zahradě s 14,5%. Ze zahraničních seriálů je dle respondentů nejsledovanější Kobra 11, kterou uvedlo 9,1% z nich. Seriály častěji uváděli respondenti, kteří mají dceru, naopak ti, kteří mají syna (zejména pak muži) častěji uváděli sport a akční seriály. Za

zmínku stojí dva respondenti (manželé), kteří uvedli, že televizi doma nemají už šest let, zprávy dle jejich slov sledují na internetu a sledování televize nahradili četbou, sledováním vybraných titulů na DVD či návštěvou kina.

Dle respondentů je dětmi nejvíce preferované médium počítač, který na prvním místě uvedlo 40% respondentů, následuje televize, video a DVD. Na opačném konci leží rozhlas, tisk a kino. Na dotaz, co respondentům nejvíce vadí v médiích, které používají jejich děti, téměř 68% uvedlo násilí, druhé v pořadí byly vulgarismy. Nepravdivé informace vadí respondentům častěji než erotika zobrazovaná médii, ta byla uváděna jako čtvrtá v pořadí. Nejméně pak respondentům v médiích vadí používání nespisovného jazyka. V této souvislosti lze uvést jako pozitivní, že více jak 73% respondentů uvedlo, že by to měla být právě rodina, která má děti informovat o možných negativních vlivech médií. Svou roli v mediální výchově by však měla hrát také škola a stát.

Téměř 57% respondentů uvedlo, že jejich dítě tráví před televizní obrazovkou 2-3 hodiny denně, počítač mimo domov dětem, dle respondentů, nejčastěji zabírá mezi 0-1 hodinou denně, 13,8% respondentů však uvedlo, že „neví“ kolik času tímto způsobem jejich dítě tráví. Z více jak 98% respondentů, kteří mají počítač doma, jich téměř 58% uvedlo, že jejich dítě u něj tráví 0-1 hodinu denně.

Počítačové hry dětem kupuje 30% respondentů, nejčastěji to jsou hry vědomostní a strategické. Více jak 80% respondentů dětem počítačové hry daruje, například k svátku, dokonce 95% respondentů uvedlo, že zná obsah počítačových her, které jejich dítě hraje. Nelze nezmínit, že otázky týkající se počítačových her odhalily zajímavé odchylky. Respondenti (téměř 7%), kteří poté co v dotazníku odpověděli, že dětem počítačové hry nekupují, následně vyplnili otázky týkající se obsahu her a další na ně navazující. Tito respondenti odpovídali zcela odlišně od zbývajících, uváděli, že dětem kupují hry sportovní, strategické a válečné (výjimkou nebylo označení hned několika možností), zejména pak přiznali, že obsah těchto her neznají. Tyto jejich odpovědi při následném hodnocení nebyly brány v potaz, přesto myslím, že stojí za zveřejnění.

Po nalezení těchto odchylek v odpovědích mne zajímalo, zda mají tyto respondenti i další shodné charakteristiky, porovnála jsem tedy všechny jejich odpovědi a došla jsem ke zjištění, že téměř na všechny otázky v dotazníku odpověděli shodně. Tito respondenti jsou muži ve věkové skupině nad 40 let věku, se středním vzděláním s maturitou, kteří jsou

zaměstnaní jako manažeři či sami podnikají, žijí ve městě a shoda panuje i v pohlaví jejich dítěte. Všichni tito respondenti mají syna, kterému neomezují přístup k médiím, jejichž vliv je podle nich spíše pozitivní či pozitivní, což je možná jeden z důvodů proč se svým synem televizi nesledují.

Poslední baterie otázek zjišťovala postoje rodičů k vlivům médií na děti obecně. Výsledky prokázaly, že rodiče mají tendenci v obecné rovině přisuzovat médiím spíše negativní vliv na děti a přiklání se k tomu, že by měly mít děti přístup k médiím spíše omezený. Na otázku, zda omezují přístup svých dětí k médiím však více jak 70% respondentů odpovědělo „neomezují“. U respondentů, kteří přístup svých dětí k médiím omezují, se jedná zejména o časová omezení. Více jak 29% respondentů, kteří uvedli, že přístup svých dětí k médiím omezují, však nevedlo jakým způsobem toto omezení praktikují, což může poukazovat na snahu rodičů stylizovat se do role, která se v jejich skutečném jednání neodráží. Poslední dvě otázky dotazníku se zaměřují na násilí a brutalitu v médiích. Je překvapivé, že 40% respondentů uvedlo, že dětské seriály podle nich obsahují pouze neškodné násilí, vliv brutality v médiích na brutalitu dětských zločinů však uvedlo celých 60% z nich.

10.4.1.1. Rozdíly dle věku

Pro lepší znázornění výsledků byli respondenti rozděleni dle věku do dvou skupin. V první skupině jsou respondenti nad 40 let věku a ve druhé skupině respondenti mladší 40 let.

S přibývajícím věkem respondentů klesá počet těch, kteří s dětmi sledují televizi. Ve věkové skupině nad 40 let uvedlo téměř 26% respondentů, že s dětmi televizi nesledují. S přibývajícím věkem také respondenti mnohem častěji uváděli, že přístup svých dětí k médiím neomezují, ve věkové skupině do 40 let naopak 30% respondentů uvedlo, že přístup dětí k médiím omezují. Vliv médií na děti je dle respondentů spíše negativní, ve věkové skupině nad 40 let však poměrně vysoké procento uvedlo, že jejich vliv je „spíše pozitivní“ (22,9%). S věkem také významně rostl počet respondentů, kteří uváděli, že by děti měly mít přístup k médiím neomezený, či „spíše neomezený“. Ve věkové skupině do 40 let naopak 46,7% respondentů uvedlo, že přístup dětí k médiím by měl být spíše omezený.

10.4.1.2. Rozdíly dle vzdělání

Respondenti se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity nejčastěji uváděli, že vliv médií na děti je „spíše negativní“, shodně odpovídali i respondenti se středním vzděláním s maturitou, u nichž podíl těchto odpovědí činil 46,9%. Naproti tomu respondenti s vysokoškolským vzděláním ve více jak 62% odpovědí uváděli, že vliv médií na děti je podle nich pozitivní. Vysokoškolsky vzdělaní také nejčastěji uváděli, že děti by měly mít přístup k médiím neomezený, kdežto respondenti s nižším vzděláním volili umírněnější odpověď „spíše neomezený“. Vysokoškolsky vzdělaní, dle jejich odpovědí, děti v přístupu k médiím neomezují, častěji ale také uváděli, že s dětmi televizi nesledují. Ve všech ostatních kategoriích dle vzdělání byly odpovědi respondentů zcela opačné, s dětmi televizi sledují a jejich přístup k médiím omezují.

10.4.1.3. Rozdíly dle pohlaví

Ženy oproti mužům častěji uváděly, že s dětmi televizi sledují a děti by měly mít přístup k médiím spíše omezený, což koresponduje s tím, že vliv médií na děti je podle nich spíše negativní a přístup svých dětí k médiím omezují. Naproti tomu, na dotaz, zda si myslí, že dětské seriály obsahují násilí, ženy častěji než muži odpovídaly, že jsou „zcela bez násilí“, méně často než muži také dávají do souvislosti brutalitu dětských zločinů s brutalitou v médiích. Co se týče počítačových her, ženy kupují dětem spíše vědomostní hry a častěji než muži znají jejich obsah, dětem je dávají „jako dárek“, kdežto muži „za odměnu“.

10.4.1.4. Rozdíly dle místa bydliště

Více než 22% respondentů, kteří bydlí ve městě uvedlo, že s dětmi televizi nesleduje, naopak na vesnici se podíl respondentů, kteří s dětmi televizi nesledují pohyboval kolem 8%. Respondenti bydlící ve městě, více než respondenti z vesnic, omezují přístup dětí k médiím a více jak 48% z nich si myslí, že vliv médií na děti je spíše negativní, dále by podle nich měly mít děti k médiím přístup spíše omezený. Více než 37% respondentů z vesnice si naopak myslí, že děti by měly mít přístup k médiím spíše neomezený.

10.5. Ověření platnosti hypotéz

1) S klesajícím věkem rodičů jsou jejich postoje k médiím (především vlivům médií na děti) spíše pozitivní.

Za nejvhodnější indikátor pro ověření platnosti hypotézy č. 1) byly zvoleny následující otázky použité v dotazníku:

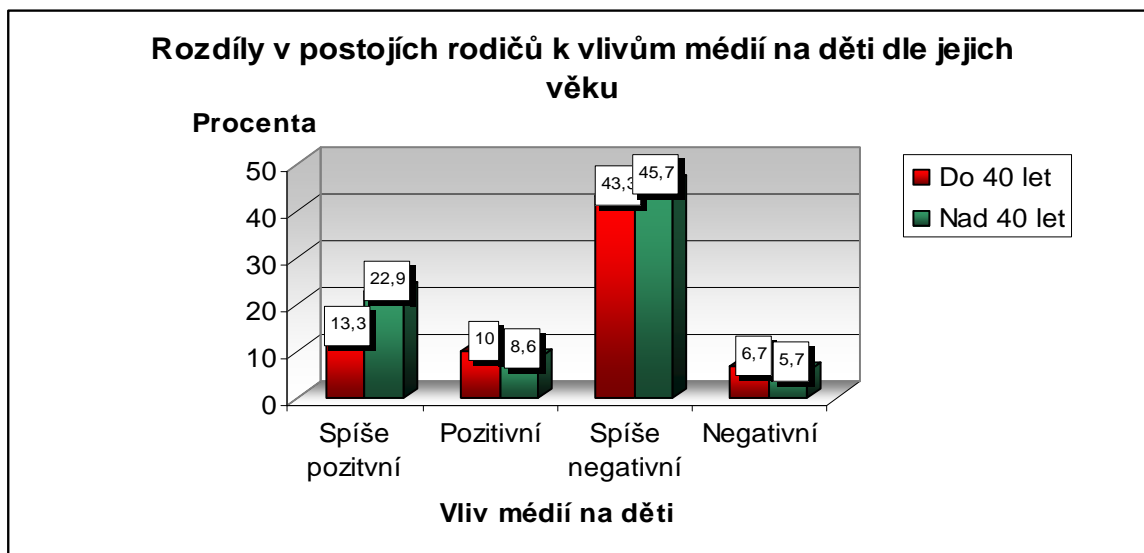
Otázka č. 2, pomocí které se zjistil věk respondentů.

Otázka č. 14: „Omezujete nějakým způsobem přístup Vašeho dítěte k médiím?“

Otázka č. 21: „Vliv médií na chování dětí je podle Vás:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) spíše pozitivní, b) pozitivní, c) spíše negativní, d) negativní).

Vliv médií na děti je dle respondentů do 40 let věku spíše negativní či negativní (50%), ve věkové skupině nad 40 let označilo jako spíše negativní vliv médií 46,7% respondentů. Ve věkové skupině do 40 let 30% respondentů uvedlo, že přístup dětí k médiím omezují, kdežto ve věkové skupině nad 40 let to bylo pouze 22,9%. S věkem tedy mírně rostl počet respondentů, kteří uváděli, že přístup svých dětí k médiím neomezují, což by mohlo vést k předpokladu, že podle nich, vliv médií na děti nepůsobí negativně a není jej nutné korigovat. Tomu však odporuje více jak 50% odpovědí respondentů starších 40 let, kteří vliv médií na děti hodnotí jako negativní (součet možností spíše negativní a negativní). Docházím k závěru, že věkové rozdíly respondentů nebyly natolik velké, aby se daly pozorovat výrazné rozdíly v jejich postojích, s určitostí tedy nelze hypotézu ani potvrdit ani vyvrátit.

Graf č. 1: Rozdíly v postojích rodičů k vlivům médií na děti dle jejich věku.

2) Lidé s nižším vzděláním mají k médiím a jejich vlivu na děti spíše negativní postoj.

Za nejvhodnější indikátor pro ověření platnosti hypotézy č. 2) byly zvoleny následující otázky použité v dotazníku:

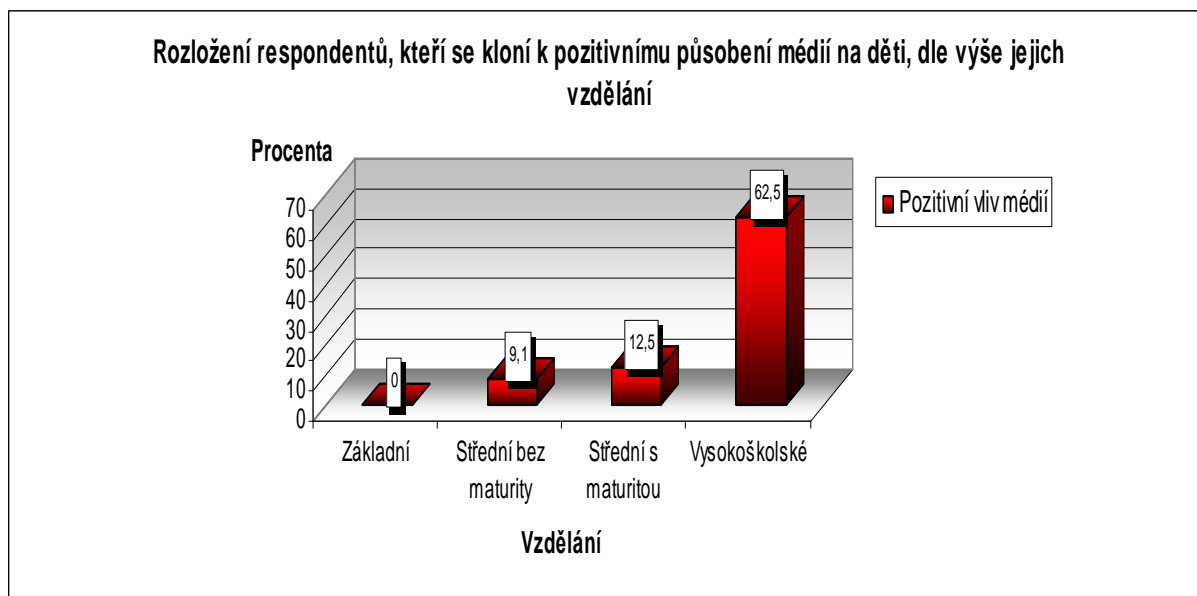
Otázka č. 4, na jejímž základě byli respondenti rozděleni do kategorií dle výše dosaženého vzdělání.

Otázka č. 21: „Vliv médií na chování dětí je podle Vás:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) spíše pozitivní, b) pozitivní, c) spíše negativní, d) negativní).

V tomto případě jsou odlišnosti v postojích rodičů jasně zřetelné. Respondenti se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity nejčastěji uváděli, že vliv médií na děti je „spíše negativní“, shodně odpovídali i respondenti se středním vzděláním s maturitou, u nichž podíl těchto odpovědí činil 46,9%. U středoškolsky vzdělaných respondentů (s maturitou i bez) se však již objevovalo i kladné hodnocení médií, které u respondentů se základním vzděláním zcela chybělo. Respondenti s vysokoškolským vzděláním již ve více jak 62% odpovědí uváděli, že vliv médií na děti je pozitivní.

S rostoucí vzdělanostní úrovní je zřejmý posun v postojích rodičů k vlivům médií na děti, s výší dosaženého vzdělání lze pozorovat v mnohem větší míře kladné hodnocení médií. Hypotéza č. 2) se tím potvrdila.

Graf č. 2: Rozložení respondentů, kteří se kloní k pozitivnímu působení médií na děti, dle výše jejich vzdělání.

3) Ženy zaujímají k médiím, které používají děti, častěji negativní postoj než muži.

Za nejvhodnější indikátor pro ověření platnosti hypotézy č. 3) byly zvoleny následující otázky použité v dotazníku:

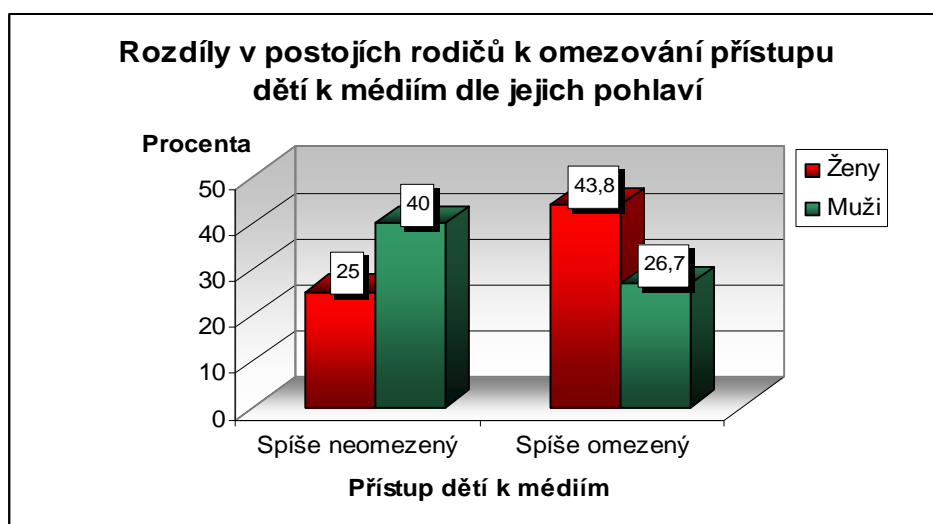
Otázka č. 1, která respondenty rozdělila dle pohlaví.

Otázka č. 21: „Vliv médií na chování dětí je podle Vás:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) spíše pozitivní, b) pozitivní, c) spíše negativní, d) negativní).

Otázka č. 22: „Děti by podle Vás měly mít přístup k médiím:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) neomezený, b) spíše neomezený, c) spíše omezený, d) omezený).

Ženy oproti mužům častěji uváděly, že by děti měly mít přístup k médiím spíše omezený či zcela omezený (54,5%), což koresponduje s tím, že vliv médií na děti je podle nich negativní (součet možností spíše negativní a negativní), což uvedlo 64% žen. 62,5 % mužů naopak odpovědělo, že by děti měly mít přístup k médiím neomezený a 34% z nich si také myslí, že vliv médií na děti je spíše pozitivní. Hypotéza č. 3) se potvrdila.

Graf č. 3: Rozdíly v postojích rodičů k omezování přístupu dětí k médiím dle jejich pohlaví.

4) Lidé žijící na venkově mají k médiím a jejich vlivu na děti spíše negativní postoj, narozdíl od lidí žijících ve městě.

Za nejvhodnější indikátor pro ověření platnosti hypotézy č. 4) byly zvoleny následující otázky použité v dotazníku:

Otázka č. 6 týkající se místa bydliště, na jejímž základě byli respondenti rozděleni do dvou skupin, lidé žijící ve městě a na vesnici.

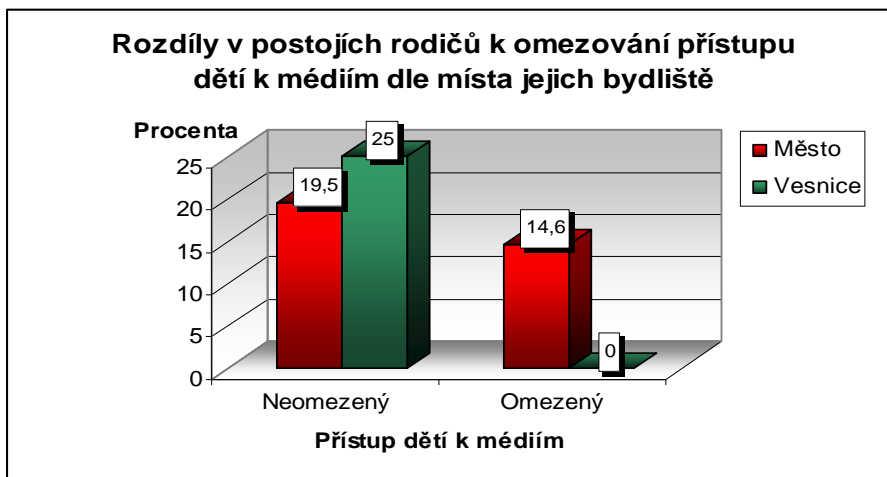
Otázka č. 21: „Vliv médií na chování dětí je podle Vás:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) spíše pozitivní, b) pozitivní, c) spíše negativní, d) negativní).

Otázka č. 22: „Děti by podle Vás měly mít přístup k médiím:“ (respondenti měli na výběr z možností: a) neomezený, b) spíše neomezený, c) spíše omezený, d) omezený).

Dle respondentů bydlících ve městě je vliv médií na děti spíše negativní či zcela negativní (56,1%), dále by podle nich měly mít děti k médiím přístup spíše omezený či omezený (46,3%). Více než 62% respondentů z vesnice si naopak myslí, že děti by měly mít přístup k médiím spíše neomezený a vliv médií na děti je podle nich spíše pozitivní. Hypotéza č. 4) se nepotvrdila, dle provedeného dotazníkového šetření je tomu právě naopak.

Graf č. 4: Rozdíly v postojích rodičů k omezování přístupu dětí k médiím dle místa jejich bydliště.

11. Závěr

Od počátku minulého století, existuje řada studií zabývajících se vlivy masových médií, na otázku, jaké mají média účinky však stále neexistuje jednoznačná odpověď. Řada vědců se kloní k minimálnímu vlivu médií, jiní tvrdí, že vliv médií na společnost neustále roste a ve stále větší míře působí na děti, které jsou v dnešní době početnou skupinou konzumentů mediálních sdělení. Při studiu mediálních účinků je pozornost soustředována zejména na zobrazování násilí, sexuálních aktivit, ale také na vliv zpravodajství. U dětí je přílišná konzumace médií mnohdy spojována s možností znečitlivění vůči sledovanému násilí a k posunu jejich emočního vnímání, čemuž napomáhá tenká hranice mezi zobrazováním skutečných násilných scén od fiktivních. Časté sledování zmíněných negativních vlivů může u dětí vést k tomu, že ho přijmou jako vzor pro své vlastní jednání. Problémem dnešních dětí je, že s větší dostupností médií ubývá času, který tráví sportem, zájmovými aktivitami, četbou knih, ztrácí se v příbězích, které se jim zdají zajímavější než jejich vlastní. Při výběru pořadů, které dítě sleduje je proto velice důležitý zásah rodiny, mimo jiné z toho důvodu, že u dětí lze mluvit o návykovém sledování televize. O to horší je fakt, že rodiče mnohdy více hledí na svou kariéru než na výchovu vlastních dětí.

Rozdíly v postojích rodičů na vliv médií lze spatřovat zejména v závislosti na demografických a sociálních faktorech. Empirické šetření prokázalo, že rodiče, kteří zastávají v zaměstnání vyšší post, s dětmi tráví mnohem méně času, než rodiče, kteří uvedli že jejich pracovní pozice je nižší. Jsou tedy zřejmé odlišnosti ve vnímání rodičovské role, která s vyšším postem spíše upadá a na její místo se dostává honba za kariérou a penězi. Vysoce postavení lidé děti mnohdy zahrnují dary, ty vyrůstají v přepychu, ale mnohdy se jim nedostává citu a lásky, přestože pro jejich vývoj mají nezastupitelnou roli, kterou peníze nenahradí. Mnohem častěji jsou tyto děti rodiči „odkládány“ k televizi a vliv médií tak na ně může být o to větší. Ve spojení s finančními prostředky, kterých se jim dostává je to velice nebezpečná kombinace, která může vést k vandalismu a dalším formám nezákonného jednání. Podobně lze nalézt rozdíly v názorech rodičů na vlivy médií podle místa jejich bydliště. Lidé žijící ve městech měli tendenci přiklánět se spíše k negativním mediálním vlivům, což si lze vykládat tím, že rodiče dětí, které tráví s médii většinu svého volného času, se omezováním této doby snaží docílit i jiných volnočasových aktivit svých

děti. To však jde velice těžko pokud sami rodiče nejsou dětem vzory a sami svůj volný čas tráví před televizní obrazovkou. Tento model samozřejmě nelze uplatnit ve všech případech, vždy záleží na mnoha okolnostech, zejména pak na výchovných schopnostech rodičů a na roli, kterou má rodina v životě jejich členů. Ženy-matky svým negativním postojem k vlivům médií na děti jen potvrzují stereotypní nazírání na společnost, které v nás neustále přetrvává (a dle výsledků tomu tak není pouze v našich myslích, ale i ve skutečném životě). Ženy jsou ty, které výchově dětí věnují více času než muži, častěji je před mediálními vlivy „chrání“ omezováním jejich přístupu k nim a věnují dětem více svého času.

Ve společnosti lze celkově spatřovat posun ve vnímání negativních vlivů médií, které na děti působí. Stále je apelováno na nutnost omezit násilí v médiích, na druhé straně na zobrazování erotiky již není nahlíženo stejně negativně jako v minulosti. Problémem, který je dnes zmiňován v souvislosti s negativním působením na děti mnohem častěji, jsou nepravdivé informace, které nám média poskytují. Souvislost spatřuji v masovém rozšíření internetu v domácnostech a honbou ostatních médií za senzacemi, které se snaží předat příjemcům co nejdříve, ve snaze udržet si své postavení. Bohužel na úkor přesnosti a mnohdy i pravdivosti sdělovaného. V tomto množství informací je velice důležité aktivní zapojení příjemců mediálních sdělení. Není nic jednoduššího než přijímat to, co nám média předkládají, ale mnohem efektnější by bylo využít možnosti, které nám právě množství informací nabízí. Můžeme si informace ověřit z jiného zdroje, vybrat si pouze to, co nás zajímá, udělat si vlastní výběr. Na vině ale samozřejmě nejsou pouze samotná média, reagují na poptávku, dokud tedy budou společností žádané podprůměrné seriály, reality show a nic neříkající zábavné estrády, skladba pořadů se nikdy nezmění. Zejména dětem je nutné vysvětlit, že vše, co nám média nabízí nemusí být pravdivé a rozvíjet v nich tak aktivitu při konzumaci mediálních sdělení. Tzv. mediální výchova by měla být součástí výuky již na prvním stupni základní školy (a ne na gymnáziích jak je tomu nyní), vždyť i nejmenší děti dnes média využívají. Tím nejdůležitějším prvkem v mediální výchově dětí, by ale měla být zejména rodina, je nutné si uvědomit, že rodiče jsou ti, kteří děti vychovávají a mohou negativní vlivy médií na děti omezit. Je proto nežádoucí, že rodiče se ve své rodičovské roli mnohdy stylizují do podoby, která je společností uznávána, přestože jejich skutečné chování je odlišné. Za pozitivní lze přesto považovat, že rodiče tímto svým

postojem nepřímo naznačují, že vědí jaký je žádoucí stav a přiznávají, že jejich skutečné chování je od této normy odlišné.

Empirickým šetřením jsem zjistila, že rozdíly v postojích rodičů k vlivům médií na děti lze spatřovat zejména v závislosti na pohlaví. Ženy považují mediální vlivy spíše za negativní a více své děti před těmito vlivy chrání. Vzhledem k výši dosaženého vzdělání rodičů lze říci, že s vyšším vzděláním roste i jejich pozitivní hodnocení médií. Podobně i místo bydliště odlišuje rodiče dle jejich postojů k mediálním vlivům. Lidé z měst se častěji než lidé z vesnic kloní k názoru, že média působí negativně. Nejmenší rozdíly v postojích rodičů k vlivům médií na děti lze spatřovat v závislosti na jejich věku, což si vysvětlují malými věkovými rozdíly mezi respondenty.

Tyto závěry platí pro rodiče dětí ve věku 12-15 let z okolí Vysokého Mýta, dle zjištěných údajů ale mohu říci, že se v mnoha případech shodují se zjištěními, platnými pro celou Českou republiku. Ohledně dalšího bádání by bylo jistě zajímavé zaměřit se na možné vlivy tištěných médií a rozhlasu na děti, které tato práce zcela pomíjí, či rozšíření zkoumaného vzorku o děti jiných věkových kategorií. Následné srovnání těchto údajů by mohlo přinést zajímavé výsledky, podobně jako rozšíření vzorku na větší územní celek. Pozornost by také při dalším bádání mohla být věnována pozitivním vlivům médií a možnostem jejich využití například při studiu a vzdělávání.

Doporučení vyplývající z výše uvedeného by měla být směřována k rodičům dětí, kteří mají největší vliv na formování jejich názorů. Více času tráveného s dětmi společnou činností a posílení funkce rodiny jsou základní předpoklady ke změně stávajícího stavu. Škola by měla být institucí, která učí děti v množství mediálních sdělení hledat hodnotné informace, filtrovat je od těch negativních, ale také je upozornit na možné negativní vlivy médií. Spolupráce rodiny a školy, která je v České republice omezena na setkání při rodičovských schůzkách, by mohla být dalším krokem k omezení negativních vlivů médií na děti.

12. Použitá literatura

1. Blažek, B. (1995). *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Slon. 199 s. ISBN: 80-85850-11-7.
2. Burton, G. , Jiráček, J. (2001). *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal. 391 s. ISBN: 80-85947-67-6.
3. Cairncross, F. (1999). *Konec vzdálenosti. Jak komunikační revoluce změní naše životy*. 1. vyd. Praha: Computer Press. 291 s. ISBN: 80-7226-155-X.
4. *Crimes against children* [on-line]. INTERPOL. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.interpol.int/Public/Icpc/Publications/default.asp>
5. *Czech Internet Monitor* [on-line]. Growth from Knowledge. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.gfk.cz
6. *Česká veřejnost a média* [on-line]. Centrum pro výzkum veřejného mínění. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.cvvm.cas.cz
7. Disman, M. (2000). *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN: 80-246-0139-7.
8. *Domácnosti vybavené osobním počítačem s připojením k internetu* [on-line]. Český statistický úřad. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.czso.cz/>
9. *Důvěra společenským institucím* [on-line]. Centrum pro výzkum veřejného mínění. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.cvvm.cas.cz
10. *Elektronická média měřená elektronicky* [on-line]. Growth from Knowledge. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.gfk.cz
11. Havlík, R. , Kořan, J. (2002). *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál. 174 s. ISBN: 80-7178-635-7.
12. *Hodnocení informací v médiích* [on-line]. Centrum pro výzkum veřejného mínění. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.cvvm.cas.cz
13. Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál. 174 s. ISBN: 80-7178-927-5.
14. *Informace z výzkumu Trendy 6/2001* [on-line]. Středisko empirických výzkumů. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: www.stem.cz

15. *Internet ve střední a východní Evropě* [on-line]. Growth from Knowledge. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.gfk.cz
16. *Jak by programovali diváci* [on-line]. Growth from Knowledge. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.gfk.cz
17. Janíček, J. (2005). *Vliv médií na vznik a rozvoj rizikového chování* [on-line]. Kompletní text příspěvku, jehož část byla přednesena na II. ročníku celostátní konference Primární prevence rizikového chování v Praze 28.11.2005. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.jeronymjanicek.cz/texty/vliv-medii-na-vznik-a-rozvoj-rizikoveho/>
18. *Jednotlivci používající osobní počítač a internet* [on-line]. Český statistický úřad. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.czso.cz/>
19. Jiráček, J. , Köpplová, B. (2003). *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál. 207 s. ISBN: 80-7178-697-7.
20. Klimeš, J. (2005). *Posouzení nebezpečnosti reality show (VV, BB) pro děti do 15 let* [on-line]. 1. posuzované období (2. část). Posudek byl vypracován pro Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Praha. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: http://web.quick.cz/jeronym.klimes/psychologie/2reality_show_jeronym_klimes.pdf
21. Kunczik, M. (1995). *Základy masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 307 s. ISBN: 80-7184-134-X.
22. Mander, J. (2000). *Čtyři důvody pro zrušení televize*. 1. vyd. Brno: Doplněk. 355 s. ISBN: 80-7239-063-5.
23. Matoušek, O. (1998). *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál. 335 s. ISBN: 80-7178-226-2.
24. McLuhan, M. (1991). *Jak rozumět médiím*. 1. vyd. Praha: Odeon. 348 s. ISBN: 80-207-0296-2.
25. McNair, B. (2004). *Sociologie žurnalistiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 184 s. ISBN: 80-7178-840-6.
26. McQuail, D. (1999). *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál. 447 s. ISBN: 80-7178-200-9.

27. Možný, I. (2002). *Česká společnost*. 1. vyd. Praha: Portál. 207 s. ISBN: 80-7178-624-1.
28. Petrušek, M. (1996). *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 747 s. ISBN: 80-7184-164-1.
29. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* [on-line]. Výzkumný ústav pedagogický v Praze. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.vuppraha.cz/>
30. Ramonet, I. (2003). *Tyranie médií*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta. 226 s. ISBN: 80-204-1037-6.
31. *Rozdělení rolí v rodině* [on-line]. Centrum pro výzkum veřejného mínění. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.cvvm.cas.cz
32. Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč. 291 s. ISBN: 80-7229-042-8.
33. *Seminář o vlivu televize na výchovu dětí* [on-line]. (2008). ČT 24. Praha. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.ct24.cz/media/6247-ct-usporadala-seminar-o-vlivu-televize-na-vychovu-deti/>
34. *Složení obyvatelstva podle pohlaví a věkových skupin v roce 2007* [on-line]. Český statistický úřad. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.czso.cz/>
35. Šanderová, J. (2005). *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. 1. vyd. Praha: SLON. 209 s. ISBN: 80-86429-40-7.
36. Trampota, T., Klimeš, J. (2005). *Je násilí zobrazované v médiích důležitým faktorem způsobujícím kriminalitu dětí a mládeže?* [on-line]. Literární noviny, č. 35, s. 14. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.literarky.cz/?p=clanek&id=606>
37. *Uživatelé internetu v České republice* [on-line]. Demografický informační portál. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: http://www.demografie.info/?cz_home
38. *Vliv násilí na děti a mládež* [on-line]. Sborník příspěvků přednesených na semináři Bílého kruhu bezpečí. Bílý kruh bezpečí, Praha 1994. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.ymca.cz/protein/view.php?cislocianku=2006112416>
39. *Vyhledávání v předpisech ze Sbírky zákonů* [on-line]. Portál veřejné správy České republiky. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://portal.gov.cz>

40. Vyhnálek, J. (2005). *Rodina a škola* [on-line]. Rodina - O dětech i rodičích - Vliv násilí v médiích na vývoj dětí. [Cit. 2.1.2009]. Dostupné z URL: <http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>
41. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů č. 231/2001 Sb. v platném znění* [on-line]. Portál veřejné správy České republiky. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://portal.gov.cz>
42. *Zákon o regulaci reklamy č. 40/1995 Sb. v platném znění* [on-line]. Portál veřejné správy České republiky. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: <http://portal.gov.cz>

13. Přílohy

13.1. Dotazník

Postoje rodičů k vlivům médií na děti

Dobrý den, jmenuji se Hana Brychtová a jsem studentkou Sociologie na Univerzitě v Pardubicích. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který použiji pro účely bakalářské práce. Dotazník je anonymní a uvedené údaje budou použity pouze v rámci výzkumu. Děkuji za Váš čas a ochotu.

Pokyny k vyplňování:

U uzavřených otázek (otázky s nabízenými možnostmi odpovědí) zvolenou možnost zakroužkujte. Pozor, volit můžete vždy jen jednu odpověď! V případě otevřených otázek se očekává vepsání Vašeho názoru.

Otázky vztahující se k Vaší osobě:

1. Pohlaví: a) muž
    b) žena

2. Věk: _____ let

3. Rodinný stav: a) ženatý/vdaná
    b) rozvedený/á
    c) svobodný/á

- 4. Nejvyšší dosažené vzdělání:**
- a) základní
  - b) střední bez maturity
  - c) střední s maturitou
  - d) vyšší odborné
  - e) vysokoškolské

- 5. Pracujete jako:**
- a) dělník/dělnice
  - b) administrativní pracovník/pracovnice
  - c) řídicí pracovník/pracovnice
  - d) jiné (vypište) _____

- 6. Bydlíte:**
- a) ve městě
  - b) na vesnici

Otázky vztahující se k Vašemu dítěti:

7. Věk Vašeho dítěte a pohlaví:

Věk: _____

Pohlaví: a) muž

b) žena

8. Se svým dítětem televizi:

- a) sledujete
- b) nesledujete

Jestliže jste v otázce číslo 8 vybrali možnost b), pokračujte otázkou číslo 11. V opačném případě vyplňte i otázky číslo 9 a 10.

9. Jak často s Vaším dítětem v průměru sledujete televizi?

- a) 0-1 hodinu denně
- b) 2-3 hodiny denně
- c) 4-5 hodin denně
- d) více hodin denně

10. Vypište tři pořady, které s Vaším dítětem sledujete.

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

11. Které médium preferuje ve volném čase (k zábavě, odpočinku) Vaše dítě? (Ke každé možnosti přiřaďte číslo určující pořadí. Číslo 1 přiřaďte upřednostňovanému médiu.)

- a) televize [ ]
- b) počítač [ ]
- c) video, DVD [ ]
- d) rozhlas [ ]
- e) hudba [ ]
- f) tisk [ ]
- g) kino [ ]

12. Máte doma počítač?

- a) ano s připojením na internet
- b) ano bez připojení na internet
- c) ne

Jestliže jste v otázce číslo 12 vybrali možnost c), pokračujte otázkou číslo 14. V opačném případě vyplňte i otázku číslo 13 .

Otázky týkající se obecně vztahu dětí a médií:

- 20. Mají podle Vás média vliv na chování dětí?**
- a) ano
  - b) spíše ano
  - c) spíše ne
  - d) ne

Jestliže jste v otázce číslo 20 vybrali možnost c) nebo d), pokračujte otázkou číslo 22.
V opačném případě vyplňte i otázku číslo 21.

- 21. Vliv médií na chování dětí je podle Vás:**
- a) spíše pozitivní
  - b) pozitivní
  - c) spíše negativní
  - d) negativní

- 22. Děti by podle Vás měly mít přístup k médiím:**
- a) neomezený
  - b) spíše neomezený
  - c) spíše omezený
  - d) omezený

23. O možných vlivech médií by měli děti informovat především: (Ke každé možnosti přiřaďte číslo určující pořadí. Číslo 1 přiřaďte variantě, kterou upřednostňujete.)

- a) rodiče [ ]
- b) škola [ ]
- c) stát [ ]
- d) jiné _____ [ ]

24. Dětské seriály podle Vás:

- a) jsou zcela bez násilí
- b) obsahují neškodné násilí
- c) obsahují násilí
- d) obsahují příliš mnoho škodlivého násilí

25. Má podle Vás brutalita v médiích vliv na brutalitu dětských zločinů :

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

Pokud dotazník nevyčerpal vše, co jste chtěli sdělit k problematice vlivu médií na děti, máte prostor zde.

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplnění tohoto dotazníku a přeji hezký den. Hana Brychtová

13.2. Tabulky absolutních a relativních četností odpovědí získaných v dotazníkovém šetření

Tabulka č. 1: Rozložení respondentů dle pohlaví.

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	32	49,2
Žena	33	50,8
Celkem	65	100

Tabulka č. 2: Rozložení respondentů dle jejich rodinného stavu.

Rodinný stav	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ženatý/vdaná	57	87,7
Rozvedený/á	7	10,8
Svobodný/á	1	1,5
Celkem	65	100

Tabulka č. 3: Rozložení respondentů dle výše dosaženého vzdělání.

Dosažené vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Základní	3	4,6
Střední bez maturity	22	33,8
Střední s maturitou	32	49,2
Vyšší odborné	0	0
Vysokoškolské	8	12,3
Celkem	65	100

Tabulka č. 4: Rozložení respondentů dle jejich zaměstnání.

Zaměstnání	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Dělník/dělnice	20	30,8
Administrativní pracovník/pracovnice	15	23,1
Řídící pracovník/pracovnice	8	12,3
Jiné	22	33,8
Celkem	65	100

Tabulka č. 5: Rozložení respondentů dle místa bydliště.

Místo bydliště	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Město	41	63,1
Vesnice	24	36,9
Celkem	65	100

Tabulka č. 6: Pohlaví dětí respondentů.

Pohlaví dítěte	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	28	43,1
Žena	37	56,9
Celkem	65	100

Tabulka č. 7: Rozložení respondentů dle toho, zda se svým dítětem sledují televizi.

Sledovanost televize	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	53	81,5
Ne	11	16,9
Neodpověděl	1	1,5
Celkem	65	100

Tabulka č. 8: Rozložení respondentů dle času, který věnují společnému sledování televize se svým dítětem. (Vztaženo na respondenty, kteří uvedli, že se svým dítětem sledují televizi.)

Počet hodin (denně)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-1	26	49,1
2-3	26	49,1
4-5	1	1,9
Více	0	0
Celkem	53	100

Tabulka č. 9: Rozložení respondentů, podle toho zda byli schopni vyjmenovat tři pořady, které se svým dítětem sledují. (Vztaženo na respondenty, kteří uvedli, že se svým dítětem sledují televizi.)

Počet vyjmenovaných pořadů	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
1	6	11,3
2	3	5,7
3	40	75,5
Nevyplněno	4	7,5
Celkem	53	100

Tabulka č. 10: Rozložení respondentů dle vlastnictví počítače.

Počítač	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, s připojením k internetu	49	75,4
Ano, bez připojení k internetu	15	23,1
Ne	1	1,5
Celkem	65	100

Tabulka č. 11: Doba, kterou tráví děti respondentů u počítače. (Dle odpovědí respondentů, kteří mají doma počítač.)

Počet hodin (denně)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-1	37	57,8
2-3	23	35,9
4-5	2	3,1
Více	1	1,6
Neodpověděl	1	1,6
Celkem	64	100

Tabulka č. 12: Rozložení respondentů dle toho, zda své děti omezují v přístupu k médiím.

Omezení	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	17	26,2
Ne	46	70,8
Neodpověděl	2	3,1
Celkem	65	100

Tabulka č. 13: Rozložení respondentů dle toho, zda svým dětem kupují počítačové hry.

Koupě počítačových her	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	20	30,8
Ne	43	66,2
Dítě si je kupuje samo	2	3,1
Celkem	65	100

Tabulka č. 14: Rozložení respondentů dle doby, kterou tráví společnou činností se svým dítětem.

Počet hodin (denně)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-1	27	41,5
2-3	32	49,2
4-5	2	3,1
Více	3	4,6
Neodpověděl	1	1,5
Celkem	65	100

Tabulka č. 15: Doba, kterou dle odpovědí respondentů, tráví jejich dítě sledováním televize.

Počet hodin (denně)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-1	20	30,8
2-3	37	56,9
4-5	5	7,7
Více	0	0
Neodpověděl	3	4,6
Celkem	65	100

Tabulka č. 16: Čas, který, dle respondentů, tráví jejich dítě na počítači mimo domov.

Počet hodin (denně)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
0-1	52	80
2-3	4	6,2
4-5	0	0
Více	0	0
Nevím	9	13,8
Celkem	65	100

Tabulka č. 17: Rozložení respondentů dle toho, zda mají podle nich média vliv na chování dětí.

Vliv médií na děti	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	36	55,4
Spíše ano	15	23,1
Spíše ne	11	16,9
Ne	2	3,1
Neodpověděl	1	1,5
Celkem	65	100

Tabulka č. 18: Rozložení respondentů dle jejich postojů k mediálním vlivům.
(Vztaženo na respondenty, kteří uvedli, že média vliv na děti mají.)

Vliv médií na chování dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Spíše pozitivní	12	23,5
Pozitivní	6	11,8
Spíše negativní	29	56,9
Negativní	4	7,8
Celkem	51	100

Tabulka č. 19: Rozložení respondentů dle jejich názoru k omezování přístupu dětí k médiím.

Přístup dětí k médiím	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Neomezený	14	21,5
Spíše neomezený	20	30,8
Spíše omezený	22	33,8
Omezený	6	9,2
Neodpověděl	3	4,6
Celkem	65	100

Tabulka č. 20: Rozložení respondentů dle jejich názoru k výskytu násilí v dětských seriálech.

Dětské seriály jsou:	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Zcela bez násilí	11	16,9
Obsahují neškodné násilí	26	40
Obsahují násilí	21	32,3
Obsahují příliš mnoho škodlivého násilí	4	6,2
Neodpověděl	3	4,6
Celkem	65	100

Tabulka č. 21: Rozložení respondentů dle jejich postojů k souvislosti mezi mediální brutalitou a brutalitou dětských zločinů.

Souvislost	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	39	60
Spíše ano	19	29,2
Spíše ne	3	4,6
Ne	2	3,1
Neodpověděl	2	3,1
Celkem	65	100

14. Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozložení respondentů dle pohlaví.

Tabulka č. 2: Rozložení respondentů dle jejich rodinného stavu.

Tabulka č. 3: Rozložení respondentů dle výše dosaženého vzdělání.

Tabulka č. 4: Rozložení respondentů dle jejich zaměstnání.

Tabulka č. 5: Rozložení respondentů dle místa bydliště.

Tabulka č. 6: Pohlaví dětí respondentů.

Tabulka č. 7: Rozložení respondentů dle toho, zda se svým dítětem sledují televizi.

Tabulka č. 8: Rozložení respondentů dle času, který věnují společnému sledování televize se svým dítětem.

Tabulka č. 9: Rozložení respondentů, podle toho zda byli schopni vyjmenovat tři pořady, které se svým dítětem sledují.

Tabulka č. 10: Rozložení respondentů dle vlastnictví počítače.

Tabulka č. 11: Doba, kterou tráví děti respondentů u počítače.

Tabulka č. 12: Rozložení respondentů dle toho, zda své děti omezují v přístupu k médiím.

Tabulka č. 13: Rozložení respondentů dle toho, zda svým dětem kupují počítačové hry.

Tabulka č. 14: Rozložení respondentů dle doby, kterou tráví společnou činností se svým dítětem.

Tabulka č. 15: Doba, kterou dle odpovědí respondentů, tráví jejich dítě sledováním televize.

Tabulka č. 16: Čas, který, dle respondentů, tráví jejich dítě na počítači mimo domov.

Tabulka č. 17: Rozložení respondentů dle toho, zda mají podle nich média vliv na chování dětí.

Tabulka č. 18: Rozložení respondentů dle jejich postojů k mediálním vlivům.

Tabulka č. 19: Rozložení respondentů dle jejich názoru k omezování přístupu dětí k médiím.

Tabulka č. 20: Rozložení respondentů dle jejich názoru k výskytu násilí v dětských seriálech.

Tabulka č. 21: Rozložení respondentů dle jejich postojů k souvislosti mezi mediální brutalitou a brutalitou dětských zločinů.

15. Seznam grafů

Graf č. 1: Rozdíly v postojích rodičů k vlivům médií na děti dle jejich věku.

Graf č. 2: Rozložení respondentů, kteří se kloní k pozitivnímu působení médií na děti, dle výše jejich vzdělání.

Graf č. 3: Rozdíly v postojích rodičů k omezování přístupu dětí k médiím dle jejich pohlaví.

Graf č. 4: Rozdíly v postojích rodičů k omezování přístupu dětí k médiím dle místa jejich bydliště.

